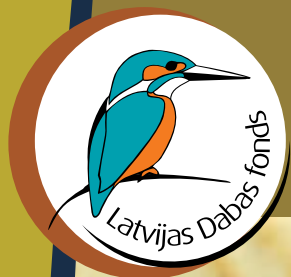

LATVIJAS Dabas fonda

2009. gada darbības pārskats

Latvijas Dabas fonds dibināts 1990. gadā un savas darbības laikā kļuvis par vienu no lielākajām dabas aizsardzības organizācijām Latvijā. Latvijas Dabas fonda misija ir **Latvijas dabas daudzveidības saglabāšana**. Lai to īstenotu, fonds darbojas dabas izpētē, dabas aizsardzības praktiskajā nodrošināšanā un sabiedrības izglītošanā par dabas daudzveidības nozīmi.

Galvenie darbības virzieni:

- **Dabas aizsardzības politika** ar galveno mērķi – vides un dabas aizsardzības interešu integrācija Latvijas likumdošanā un nevalstisko organizāciju sadarbības veicināšana.
- **Sabiedrība un dabas izglītība** ar galveno mērķi – sabiedrības informēšana par vidi, dabas aizsardzību un ilgtspējīgu attīstību.
- **Bioloģiskā daudzveidība un ekosistēmas** ar galveno mērķi – saglabāt bioloģisko daudzveidību mežos, agroainavā, piekrastē, purvos un saldūdeņos, iesaistot šajās darbībās sabiedrību un formulējot sabiedrības viedokli par dažādu tautsaimniecības sektoru darbības ietekmi uz vidi.
- **Aizsargājamas sugas un biotopi** ar galveno mērķi – veicināt labvēlīga aizsardzības statusa nodrošināšanu apdraudētiem biotopiem un sugām un iesaistīt šajās darbībās sabiedrību.
- **Īpaši aizsargājamas dabas teritorijas** ar galveno mērķi – veikt īpaši aizsargājamo dabas teritoriju plānošanu un apsaimniekošanu un iesaistīt šajās darbībās sabiedrību.

Apmeklējiet Latvijas Dabas fonda mājas lapu
globālajā tīmeklī: www.ldf.lv

Saturs

Ievads / Ainārs Auniņš	4
Ko par Latvijas Dabas fondu saka dibinātāji un vadītāji	4
Latvijas Dabas fonda 20 gadi	6
Dabas aizsardzības normatīvo aktu izstrāde un sabiedriskās domas veidošana par dabas aizsardzību Latvijā / Inga Račinska	8
Ilgspējīga un dabai draudzīga tūrisma plānošana <i>Natura 2000</i> teritorijās / Daiga Brakmane	9
Videi draudzīgas lauksaimniecības demonstrējumu saimniecību tīkla izveide Latvijā un Igaunijā / Inga Račinska	10
Bioloģiskās daudzveidības atjaunošana militārajā poligonā un <i>Natura 2000</i> teritorijā „Ādaži” / Ieva Rove	11
<i>Natura 2000</i> teritoriju monitorings	12
Augu un biotopu monitorings / Ainārs Auniņš	12
Židītaņu monitorings / Gunārs Pētersons	13
Bezmugurkaulnieku monitorings / Voldemārs Spuņģis	13
Metodikas un rokasgrāmatas izstrāde ES nozīmes biotopu noteikšanai dabā / Ainārs Auniņš	14
Dabas aizsardzības plānu izstrāde	15
Rāznas nacionālā parks / Ieva Rove	15
Pāvilostas pelēkās kāpas dabas liegums / Ieva Rove	15
Eiropas Padomes Putnu direktīvas izpildes nodrošināšana Latvijā / Ainārs Auniņš	16
Zivjērglis / Aigars Kalvāns	16
Bioloģiski vērtīgu zālāju aizsardzība un apsaimniekošana / Jānis Reihmanis	17
Pļavu apsaimniekošana dabas liegumā „Lielupes palienes pļavas” / Jānis Reihmanis	17
Ziemeļvalstu un Baltijas valstu nevalstisko organizāciju sadarbība purvu aizsardzībā / Māra Pakalne	18
„Pieci stāsti par dabu” jauniešiem / Inga Račinska	19
Stāstu cikls „Izvēlies dabas aizsardzību!” / Daiga Brakmane	20
Ziemeļvalstu un Baltijas nevalstisko organizāciju sadarbība dabas aizsardzībā / Liene Salmiņa	20
Dabasdati.lv – savvaļas dabas novērojumu dienasgrāmata / Andris Klepers	21
Vislatvijas makulatūras vākšanas akcija un konkurss „Zaļākā klase” / Zaiga Brača	21
Latvijas Dabas fonda darbinieki	22

Ievads

Pienācis Latvijas Dabas fonda apaļas jubilejas gads – esam darbojušies jau 20 gadus! Šajā laikā organizācija ir izaugusi par vienu no nozīmīgākajām dabas aizsardzības nevalstiskajām organizācijām Latvijā, kuras viedokli ieklausās gan valsts iestādes, gan sabiedrība. Kopš darbības uzsākšanas, Latvijas Dabas fonds īstenojis neskaitāmus projektus – gan lielus, gan mazus, gan lokālus, gan valsts un starptautiska mēroga. LDF devis būtisku ieguldījumu gan Latvijas īpaši aizsargājamo dabas teritoriju sistēmas, gan vēlāk arī Eiropas nozīmes ekoloģiskā tīkla *Natura 2000* izveidē. Izstrādāti un īstenoti daudzu īpaši aizsargājamo dabas teritoriju dabas aizsardzības plāni. Sniedzot savus atzinumus par valsts iestāžu izstrādātajiem normatīvajiem aktiem un politikas plānošanas dokumentiem, esam iestājušies par dabas aizsardzības principu ieviešanu visās tautsaimniecības nozarēs.

Zīmīgi, ka mūsu jubilejas gads ir arī ANO pasludinātais Starptautiskais Bioloģiskās daudzveidības gads. Šī ir laba iespēja vērst sabiedrības uzmanību uz bioloģiskās daudzveidības vitāli svarīgo lomu Zemes ekosistēmu ilgtspējības nodrošināšanā, no kuras ir atkarīga mūsu dzīves kvalitāte. Starptautiskajā bioloģiskās daudzveidības gadā dabas aizsardzības kvalitātes latīņa jāpaceļ augstāk kā iepriekš. Tādēļ ir svarīgi, lai šajā gadā tiktu pieņemti svarīgi, dabas aizsardzībai nozīmīgi, drosmīgi lēmumi un īstenoti vērienīgi dabas aizsardzības pasākumi.

Kā jau jubilejas izdevums, šis LDF gada pārskats ir atšķirīgs no iepriekšējiem. Papildus 2009. gadā īstenoto projektu apskatam piedāvājam arī ieskatu mūsu vēsturē, sākot no dibināšanas brīža 1990. gada 4. janvārī līdz mūsdienām un dibināšanas sanāksmes dalībnieku un fonda vadītāju domas par LDF. Paldies visiem, ar ko kopā esam šos gadus cīnījušies par dabas daudzveidības saglabāšanu Latvijā! Lai mums izdodas arī turpmāk!

Ainārs Auniņš
LDF Padomes priekšsēdētājs

Smiļņu krupis *Bufo calamita*
zīmējums: Ditta Zagorska

Ko par Latvijas Dabas fondu saka dibinātāji un vadītāji

Brigita Laime

/Latvijas Dabas fonda dibinātāja/

Fondā es iesaistījos ar interesi. Toreiz katrs jau atsevišķi darbojāmies dabas aizsardzībā. Apvienojoties, pavērās lielākas iespējas iestāties par Latvijas dabas daudzveidību. 20 gadu laikā Fonds ir kļuvis par politiski un pētnieciski spēcīgu spēlētāju valsts līmenī.

Jānis Priednieks

/Latvijas Dabas fonda dibinātājs/

Viens no lielākajiem sasniegumiem Latvijas dabas aizsardzībā, kurā piedalījies arī fonds, ir dabas nevalstisko organizāciju arvien ciešāka sadarbība valsts politikas par dabas aizsardzību veidošanā un ietekmēšanā, saskaņota darbošanās dažāda līmeņa konsultatīvajās padomēs.

Aivars Petriņš

/Latvijas Dabas fonda dibinātājs/

Es dažreiz apbrīnoju, ka Latvijas Dabas fonds vispār ir saglabājies, lai arī kāda ir bijusi dzīves situācija. Ja nebūtu to cilvēku, kas tur strādā, nebūtu vairs arī pašas organizācijas. Visu izšķir kadri, un Latvijas Dabas fondā tie vienmēr ir bijuši augsti kvalificēti.

Jānis Ozoliņš

/Latvijas Dabas fonda dibinātājs/

Toreiz, kad dibināja fondu, bija skaidrs, ka valsts komunistiskā iekārta sabruks, ka kaut kas mainīsies. Pastāvēja bažas, ka ekonomikas pārbūvē varētu uzvarēt tehnokrātisms, un par dabu neviens nedomās. Mēs vēlējāmies kopīgiem spēkiem nepieļaut dabas iznīcināšanu.

Valdis Pilāts

/Latvijas Dabas fonda dibinātājs/

1991. gadā pēc WWF-Dānija ielūguma Latvijas Dabas fonda delegācijas sastāvā devos dabas aizsardzības pieredzes apmaiņas braucienā uz Dāniju. Tas bija viens no vērtīgākajiem piedzīvojumiem. Kopā ar Igaunijas un Lietuvas Dabas fondu pārstāvjiem secinājām, ka dāņi dabu sargāt māk, tikai viņiem tās tikpat kā vairs nav.

Agris Celmiņš

/Latvijas Dabas fonda dibinātājs/

Es Latvijas Dabas fondam novēlu turpināt veiksmīgi attīstīties jau uzsāktajā Latvijas dabas aizsardzības veicināšanas virzienā, lai vairāk realizējamo projektu un jaunu ideju. Lai vienmēr labi veicas.

Gunārs Pētersons

/Latvijas Dabas fonda dibinātājs/

Katru reizi, kad es esmu fondā, tur valda tikama un profesionāla rosība – daudz telpu un jauku cilvēku. LDF ir viena no vietām, kur varu sajust kādas „bioloģiskas smaržas”, būt saskarsmē ar specifisko cilvēku vidi. Vienmēr ir patikuši fonda ļaudis, ar kuriem man ir bijusi kāda saskarsme.

Agris Strazds

/Latvijas Dabas fonda dibinātājs/

Man spilgti atmiņā palikuši Gandra fonda statūti, kas bija tikai puslapaspusi gari – īsi un kodolīgi. Nākotnē Latvijas Dabas fondam vēlu vairāk strādāt ar sabiedrību. Kopā, plecu pie pleca būt par racionālu dabas resursu izmantošanu, atbalstīt ilgtspējīgu attīstību.

Askolds Kļaviņš

/Latvijas Dabas fonda dibinātājs, komercdirektors (1990-1992)

Sabiedriskā organizācija „Gandra fonds” tika dibināts, lai nodarbotos ar dažādu vides problēmu risināšanu, ko nevarēja citādāk izdarīt. Es vēlētos Latvijas Dabas fondu redzēt kā iestādi, kas piesaista un sadala līdzekļus dabas aizsardzības projektiem ne tikai Latvijā, bet arī ārpus tās, piemēram, Baltkrievijā.

Valts Vilnītis

/Latvijas Dabas fonda dibinātājs/

Vēlu fondam ilgu mūžu un spēju turpināt uzsākto. Radināt Latvijas zemes un meža īpašniekus un lietotājus pie domas, ka dabas vērtībās ir vērtības, kas ir svarīgākas par īstermiņa saimnieciskiem labumiem. Izskatās, ka viss toreiz plānotais pēdējo gadu laikā ir sasniegts, un LDF ir veiksmes stāsts.

Valdis Felsbergs

/Latvijas Dabas fonda direktors (1992-1994)/

Laikā, kad es darbojos fondā, man diemžēl neizdevās realizēt ideju, ka organizācija piesaista privāto ziedotāju – privātpersonu un firmu – līdzekļus un veic to sadali dažādiem dabas aizsardzības projektiem. Novēlu, lai fondam izdodas to sasniegt nākotnē.

Māris Kreilis

/Latvijas Dabas fonda direktors (1994-2005)
un valde (2005-2007)/

Man Latvijas Dabas fonds ir ne tikai profesionālākā nevalstiskā dabas aizsardzības organizācija Latvijā, bet arī kaut kas dziļi personisks. Lielākā mana līdzšinējā darba daļa saistās ar fondu. Var pat teikt, ka esam auguši kopīgi. Es arī tagad nereti ielūkojos Latvijas Dabas fonda mājas lapā, lai uzzinātu aktuālo fondā un Latvijas dabas aizsardzībā.

Inga Račinska

/Latvijas Dabas fonda valde (kopš 2007. gada)/

Kad dibināja fondu, es vēl tikai gatavojos stāties Bioloģijas fakultātē. Sešus gadus vēlāk, atnākot strādāt uz LDF, uzreiz sajutu šīs organizācijas īpašo auru. Es uzskatu, ka Latvijā nav spēcīgākas un profesionālākas dabas aizsardzības nevalstiskās organizācijas par Latvijas Dabas fondu. Kas tad ir fonds? Fonds ir cilvēki, kas tajā darbojas. Un ar cilvēkiem fonds vienmēr varējis lepoties – tie ir visā Latvijā atzīti profesionāļi dabas aizsardzības jomā.

1991. gadā Latvijas, Igaunijas un Lietuvas Dabas fondu pārstāvji devās pieredzes apmaiņas braucienā uz Dāniju, lai klātienē iepazītos ar vietējiem dabas aizsardzības principiem.
Foto: Valdis Pilāts

1995. gada pavasarī, kad tikko bija sācies projekts "Bioloģiskās daudzveidības aizsardzība saistībā ar sabalansētu lauksaimniecības attīstību Latvijā", LDF kopā ar dāņu "Ornis Consult A/S" devās ekspedīcijās. Pa ceļam Blīdenes parauglaukumā iestīga viena no „Nivām”.

Foto: Aivars Petriņš

LDF sadarbībā ar Latvijas Pastu 1995. gada vasarā izdeva pastmarku sēriju ar fonda projektu simboliem par godu Eiropas Dabas aizsardzības gadam. Attēlā pastmarka ar baltmugurdzeni – LDF projekta „Dzeni” simbolu.

Mākslinieks:
Māris Strazds

Latvijas Dabas fonda „CORINE Biotopes” projekta ekspedīcija 1997. gadā pietāja pie Aglonas bazilikas.

Foto: Ainārs Auniņš

Latvijas Dabas fonda 20 gadi

1990

4. janvāra vakarā LU Zooloģijas muzeja telpās satiekas Brigita Laime, Jānis Baumanis, Māris Šternbergs, Māris Strazds, Jānis Priednieks, Aivars Petriņš, Jānis Ozoliņš, Valdis Pilāts, Agris Celmiņš, Gunārs Pētersons, Agris Strazds un Askolds Kļaviņš, lai plkst. 19:34 nodibinātu Gandra fondu. Organizācijas darbības sākotnējais mērķis ir floras un faunas izpēte un aizsardzība. Novembrī notiek pirmā tikšanās ar Zviedrijas WWF pārstāvjiem un Baltijas valstu vietējo dabas fondu iniciatīvu grupu pārrunas. Par Gandra fonda komercdirektoru kļūst Askolds Kļaviņš.

1991

Zviedrijā notiek Baltijas valstu vides aizsardzības un bioloģiskās daudzveidības saglabāšanas konference un Dānijā – mācības dabas aizsardzības speciālistiem, kuras koordinē Gandra fonds. Pēc vairākām WWF vizītēm Latvijā tiek slēgts līgums par Latvijas aizsargājamo teritoriju inventarizāciju. Augustā fonda nosaukums tiek mainīts uz Latvijas Fonds dabai, mainās arī fonda statūti un simbolika. Fonds iegūst telpas, tās atrodas Vides ministrijā. Sākas sarunas par Ķemeru nacionālā parka izveidi.

1992

Janvārī organizācija iegūst savu tagadējo nosaukumu – Latvijas Dabas fonds, par tās direktoru kļūst Valts Vilnītis. Augustā Valta Vilniša pilnvaras pārņem Valdis Felsbergs. Par LDF logo tiek apstiprināts zivju dzeniša grafisks attēlojums. Fonds turpina sadarbību ar WWF, lai sagatavotu Latvijas dabas aizsardzības plānu.

1993

Latvijas Dabas fonds pārceļas uz telpām Latvijas Universitātes Bioloģijas fakultātes Zooloģijas katedrā, kurās ražīgi darbosies nākamos 12 gadus. Par fonda direktoru LDF valde apstiprina Māri Kreili.

1994

Latvijas Ornitoloģijas biedrība un Latvijas Dabas fonds noslēdz sadarbības līgumu – abas organizācijas turpina sadarbību vēl joprojām. No maziem, uz konkrētām sugām vēršiem projektiem, fonda prioritātes mainās uz kompleksu īpaši aizsargājamo dabas teritoriju izpēti, aizsardzību un dibināšanu – uzmanības centrā ir Ķemeru nacionālā parka jautājums. Tiek uzsākts biotopu izpētes un inventarizācijas projekts „CORINE Biotopes”. Fondā tiek izstrādāts pirmais dabas aizsardzības plāns Mežoles dabas liegumam.

1995

Par godu Eiropas Dabas aizsardzības gadam Latvijas Pasts sadarbībā ar Latvijas Dabas fondu izdod pastmarku sēriju, kurā attēlo fonda īstenoto projektu simbolus – baltmugurdzeni, griezi un baltspārnu zīriņu. LDF sagatavo Latvijas nacionālo dabas daudzveidības plānu. Sākas lauku putnu monitorings, kas notiek nākamajos 12 gadus. Fonds sāk pievērst lielāku uzmanību dabas daudzveidībai lauksaimniecības zemēs, uzsākot projektu „Bioloģiskās daudzveidības aizsardzība saistībā ar sabalansētu lauksaimniecības attīstību Latvijā”.

1996

LDF piedalās Latvijas Teriologu biedrības dibināšanā. Turpinās jau iesāktie projekti un tiek uzsākta 15 dabas aizsardzības plānu izstrāde.

1997

Valsts pēc Latvijas Dabas fonda ierosinājuma dibina Ķemeru nacionālo parku. Fonds darbojas vairākos Eiropas mēroga projektos – EUROSITE, *Biodiversity 2000* – un īsteno vairāk nekā 15 vietēja mēroga projektus.

1998

Latvijas Dabas fonds piedalās Engures ezera dabas parka fonda izveidē. Projekta „Sugu un biotopu inventarizācija, dabas aizsardzības plānu izstrādāšana un pieredzes vairošana, ieviešot ES Putnu un Biotopu Direktīvas” ietvaros tiek sākti gatavot Latvijā sastopamo biotopu klasifikatori un vairāku sugu aizsardzības plāni. Tiek likti pamati militārajai ekoloģijai – notiek pirmie dabas pētījumi Ādažu militārajā poligonā.

1999

Latvijas Dabas fonds izstrādā Engures ezera dabas parka dabas aizsardzības plānu. Fonds sāk piedalīties mežaudžu atslēgas biotopu noteikšanas projektos.

2000

Tiek uzsākts Latvijas zālāju inventarizācijas projekts, kas kalpo par pamatu mūsdienu bioloģiski vērtīgo zālāju programmai. Latvijas Dabas fonds izdod grāmatu „Eiropas Savienības aizsargājami biotopi Latvijā” un brošūru „Telpiskās informācijas sistēmas un attāla izpēte”, kas ir pirmais izdevums par šo tēmu latviešu valodā.

2001

Katra mēneša otrajā otrdienā LDF biedri uzsāk pulcēties LU Bioloģijas fakultātē pasākumā „Informatīvās otrdienas”. Fonds uzsāk divu apjomīgu projektu realizāciju – vienu no pirmajiem LIFE-Daba projektiem Latvijā „Engures ezera dabas parka dabas aizsardzības plāna ieviešana” un EMERALD projektu, uz kura bāzes tika izveidots *Natura 2000* tikls. Fonds sagatavo rokasgrāmatu „Latvijas biotopi”.

2002

Latvijas Dabas fondam tiek izveidota mājas lapa. Notiek mežaudžu atslēgas biotopu noteikšanas metodikas izstrāde un biotopu noteikšana dabā. Fonds izdod „Rokasgrāmatu īpaši aizsargājamo dabas teritoriju dabas aizsardzības plānu izstrādātājiem”.

2003

LDF uzsāk darbības pārskatu izdošanu papīra formātā. Sākas LIFE-Daba projekts „Ziemeļgaujas ielejas aizsardzība un apsaimniekošana”.

2004

Līdz ar Latvijas iestāšanos Eiropas Savienībā, noslēdzas EMERALD projekts, kura rezultātā Latvijā tiek dibināts ES nozīmes aizsargājamo dabas teritoriju tikls *Natura 2000*. Ar filmas par Engures ezeru brīvdabas izrādīšanu piekrastes ciemos, noslēdzas Engures ezera LIFE projekts. Drīz pēc tam sākas nākamie LIFE-Daba programmas projekti: „Latvijas palieņu pļavu atjaunošana militārajā ES prioritāro sugu un biotopu saglabāšanai” un „Purva biotopu aizsardzības plāna īstenošana Latvijā”.

2005

Mainoties Latvijas likumdošanai, Latvijas Dabas fonds kļūst par nodibinājumu, kura tapšanā piedalās 59 dabas aizsardzības speciālisti un entuziasti. Fonds pārceļas no telpām Bioloģijas fakultātē uz biroju Raiņa bulvārī.

2006

Latvijas Dabas fonds rīko pa Latviju ceļojošu fotoizstādi „Dabas vērtības *Natura 2000*: iepazīsti un saudzē!”. Sākas LIFE-Daba projekts „Bioloģiskās daudzveidības atjaunošana militārajā poligonā un *Natura 2000* teritorijā „Ādaži””.

2007

Par Latvijas Dabas fonda valdi kļūst Inga Račinska. Sabiedrības izglītošanas jomā tiek īstenoti vairāki nozīmīgi projekti – notiek konkurss „Augu vēstniecība”, iznāk pirmā „Dabas daudzveidības avīze”, norisinās seminārs par sabiedriskajām attiecībām dabas aizsardzības jomā strādājošajiem. Noslēdzas Ziemeļgaujas LIFE projekts.

2008

Gada sākumā fonds no pilsētas pārceļas tuvāk dabai – uz Jaunmārupi. LDF organizē Vislatvijas makulatūras vākšanas akciju un konkursu „Zaļākā klase”, kas iesaista gandrīz pusi valsts skolu. Decembrī savu darbību uzsāk portāls Dabasdati.lv. Noslēdzas gan Palieņu pļavu, gan Purvu LIFE projekti. Fonds uzsāk augu un biotopu, ziditāju un bezmugurkaulnieku *Natura 2000* monitoringa programmu īstenošanu.

2009

Latvijas Dabas fonds izplata speciāli jauniešiem sagatavotas filmas „Pieci stāsti par dabu” Latvijas skolām un augstskolām. Noslēdzas Ādažu LIFE projekts. Gada nogalē LDF atkal pārvācas uz Rīgu, iekārtojoties birojā Dzirnavu ielā. Kopš 1994. gada LDF piedalījies 72 dabas aizsardzības plānu izstrādē īpaši aizsargajamām dabas teritorijām.

2010

Latvijas Dabas fondam aprit 20 gadi. Misija – Latvijas dabas daudzveidības saglabāšana. LDF turpina darboties.

Īstenojot Engures ezera dabas aizsardzības plānu, 2002. gadā Latvijas Dabas fonds iegādājās tobrīd modernāko niedru pļaujamo mašīnu ezera apsaimniekošanas nodrošināšanai.
Foto: Inga Račinska

Sabiedrības informēšanai par dabas vērtībām LDF ir izstādījis vairāk nekā 60 dažādus informatīvos standus.

Palieņu LIFE projekta laikā Pilssalas standu atklāšanā 2007. gadā piedalās arī Jelgavas mērs Andris Rāviņš.
Foto: Laima Ķiece

Dažviet Latvijā Latvijas Dabas fonda realizēto projektu ietvaros ir uzbūvētas takas, laipas un putnu vērošanas torņi. Attēlā redzams Cenas tīreļa purva laipas atklāšanas pasākums 2007. gadā. Tā atrodas tuvu Rīgai un aicina daudz apmeklētājus.
Foto: Valda Baroniņa

Pēdējos gados fonds arvien vairāk uzmanības pievērš sabiedrības informēšanai par dabas daudzveidības nozīmi. Ceļojošā fotoizstāde „Dabas vērtības *Natura 2000*: iepazīsti un saudzē” tika izstādīta arī Rīgas centrā.
Foto: Andris Klepers

Dabas aizsardzības normatīvo aktu izstrāde un sabiedriskās domas veidošana par dabas aizsardzību Latvijā

2009. gadā Latvijas Dabas fonds aktīvi līdzdarbojies dabas aizsardzības interešu pārstāvībā gan stratēģisko dokumentu, gan normatīvo aktu izstrādes procesā un piedalījies sabiedriskās domas veidošanā par dabas aizsardzību Latvijā. Lai nodrošinātu Latvijas Dabas fonda līdzdalību šajos procesos, laika periodā no 2007. gada septembra līdz 2009. gada beigām fonds saņēma finansējumu no EEZ Finanšu instrumenta, Norvēģijas finanšu instrumenta un Latvijas valsts, ar Sabiedrības Integrācijas fonda starpniecību, projekta „Atbalsts Latvijas Dabas fonda līdzdalībai sabiedrības iesaistīšanās un lēmumu pieņemšanas procesos dabas aizsardzības jomā” īstenošanai.

Norises laiks: 2007. gada septembris – 2009. gada decembris

Finansētājs: Islande, Lihtenšteina un Norvēģija EEZ Finanšu instrumenta un Norvēģijas finanšu instrumenta ietvaros, un Latvijas valsts ar Sabiedrības Integrācijas fonda starpniecību

Norises vieta: visa Latvija

Projekta vadītāja: Inga Račinska

Mērķis:

Lai realizētu indivīdu tiesības uz tīru un dabisku vidi, Latvijas Dabas fonda darba programmas vispārējais mērķis ir dabas daudzveidības saglabāšana Latvijā, atbalstot Eiropas Savienības vispārējo mērķi „Bioloģiskās daudzveidības samazināšanās apturēšana līdz 2010. gadam”. Projekts atbalsta Latvijas Dabas fonda pamatdarbību, veicinot nevalstisko organizāciju līdzdalību plānošanas un lēmumu pieņemšanas procesos dabas aizsardzības jomā Latvijā.

Latvijas Dabas fonda darbinieki piedalījušies 11 dažāda līmeņa konsultatīvo padomju darbā:

- Vides ministrijas vides konsultatīvā padome;
- Zemkopības ministrijas mežu konsultatīvā padome;
- Latvijas Vides aizsardzības fonda konsultatīvā padome;
- Meža attīstības fonda konsultatīvā padome;
- Medību saimniecības attīstības fonda konsultatīvā padome;
- Lielupes upes baseina konsultatīvā padome;
- Slīteres nacionālā parka konsultatīvā padome;
- Lubāna mitrāju kompleksa konsultatīvā padome;
- Latvijas Mežu sertifikācijas padome;
- Lauku attīstības programmas 2007. – 2013. gadam uzraudzības komiteja;
- Valsts Lauku tīkla sadarbības padome.

Likumdošanā noteiktajā kārtībā sniegti atzinumi par vairāk nekā 30 normatīvajiem aktiem, kā arī tika nosūtītas vairāk nekā 10 vēstules valsts institūcijām par dažādiem ar dabas daudzveidības saglabāšanu saistītiem aspektiem. Īpaša uzmanība 2009. gadā pievērsta Lauku Attīstības programmas ieviešanas uzraudzībai, mežu apsaimniekošanas politikai, Vides politikas pamatnostādņu no 2009. līdz 2015. gadam izstrādei un Latvijas ilgtspējīgas attīstības stratēģijas izstrādei. Šajā gadā pastiprināta uzmanība tika pievērsta arī tādiem vispārējiem dabas aizsardzības jautājumiem, kas īpaši aktualizējušies ekonomiskās situācijas kontekstā, tai skaitā, valsts budžeta veidošana, vides aizsardzības sistēmas reforma un citi.

Latvijas Dabas fonds turpina veicināt informētas un aktīvas sabiedrības attīstību dažādos veidos, kā populārākos 2009. gadā minot:

- Istenojam ikmēneša informatīvus pasākumus studentiem – Latvijas Dabas fonda otrās otrdienas jeb stāstu ciklu „Izvēlies dabas aizsardzību”;
- Turpinām uzturēt plašai sabiedrībai pieejamu datu portālu Dabasdati.lv;
- Sadarbībā ar filmu studiju ELM MEDIA esam sagatavojuši izglītojošas filmas skolēniem par procesiem dabā, kas nosūtītas visām Latvijas skolām un augstskolām;
- Piedalījāties lauksaimniecības izstādē „Pavasaris 2009” no 2. – 5. aprīlim, popularizējot bioloģiski vērtīgo zālāju apsaimniekošanu un dabai draudzīgu tūrismu;
- Daugavas muzejā Muzeju nakts ietvaros 16. maijā pasākuma apmeklētājus iepazīstinājām ar Daugavas ūdens augu daudzveidību un tās nozīmi;
- Sadarbībā ar Latvijas Universitātes Botānisko dārzu 18. maijā atzīmējām Starptautisko Augu aizsardzības dienu;
- Sadarbībā ar Dabas aizsardzības pārvaldi izdevām „Dabas daudzveidības avīzi” kā sestdienas pielikumu laikraksta „Diena” 23. maija numuram;
- Piedalījāties pasākumā „Jauniešu esplanāde” 12. septembrī, kur aicinājām jauniešus un citus interesentus uzrakstīt novēlējumu Latvijas dabai, stāstījām par fondu un dabas vērotāju portālu Dabasdati.lv.

Piedaloties tādu starptautisku organizāciju kā Eiropas Vides biroja (EEB), CEE-WEB for Biodiversity un *Planta Europa* darbā, veicinām Latvijas dabas aizsardzības problēmu risināšanu arī globālā mērogā. 2009. gadā piedalījāties gan EEB gan CEE-WEB dalīborganizāciju sanāksmēs, aktīvi turpinām līdzdarboties Eiropas Vides biroja bioloģiskās daudzveidības darba grupā.

Inga Račinska

„Jauniešu esplanādē” LDF aicināja rakstīt novēlējumus Latvijas dabai.

Muzeju nakti Daugavas muzeja apmeklētājus LDF iepazīstināja ar Daugavas ūdens augu daudzveidību.
Foto: Lilita Vanaga

...VIENMĒR KOŠAS UN
DZĪVĪGAS KRĀSAS, PUTNUS,
KAS RADA BRĪVĪBU UN TĀS
GARŠU, CILVĒKUS, KAS SAKOPĀ
UN BRAUC BAUDĪT DABĪGO
SKAISTUMU! :)

Ilgspējīga un videi draudzīga tūrisma plānošana Natura 2000 teritorijās

Norises laiks: 2008. gada maijs – 2011. gada aprīlis

Finansētāji: Eiropas ekonomikas zonas finanšu instrumenta un Norvēģijas valdības divpusējā finanšu instrumenta līdzekļi

Projektu realizē: Latvijas Lauku tūrisma asociācija „Lauku ceļotājs”

Sadarbības partneris: Latvijas Dabas fonds

LDF realizētā aktivitāte: Tūrisma attīstības plānu izstrāde četrām īpaši aizsargājamām dabas teritorijām Latvijā

LDF aktivitātes norises laiks: 2008. gada jūnijs – 2010. gada novembris

Norises vietas: Rāznas nacionālais parks, Abavas senlejas dabas parks, Dvietes palienes dabas parks un Ziemeļvidzemes biosfēras rezervāta piekraste

LDF darbības vadītāja projekta: Baiba Strazdiņa

Mērķis:

bioloģiskās daudzveidības un dabas resursu saglabāšanas un racionālas izmantošanas veicināšana īpaši aizsargājamās dabas teritorijās – populāros un potenciālos tūrisma galamērķos, sekmējot līdzsvarotu un plānotu tūrisma attīstību atbilstoši ilgspējīgas attīstības pamatprincipiem.

Projekta ietvaros tiek izstrādāti tūrisma attīstības plāni četrām Latvijas īpaši aizsargājamām dabas teritorijām, sagatavotas vadlīnijas uzņēmējiem tūrisma aktivitāšu organizēšanai ĪADT, pilnveidoti zaļie padomi ceļotājiem un izdoti pieci videi draudzīga tūrisma ceļveži. Divi no tiem – Latvijas ūdens tūrisma ceļvedis un ceļojumu karte „Skatu vietas Latvijā” izdoti 2009. gadā. Dabas taku karti, Latvijas velotūrisma un Baltijas dabas tūrisma ceļvedi LLTA „Lauku ceļotājs” plāno izdot līdz 2010. gada beigām.

LDF projektā ir atbildīgs par tūrisma attīstības plānu sagatavošanu. Rāznas nacionālā parka un Abavas senlejas dabas parka tūrisma attīstības plāni tiks pabeigti 2010. gada pavasarī. Ziemeļvidzemes biosfēras rezervāta piekrastes un Dvietes palienes dabas parka plāni 2010. gada vidū.

Plānu izstrādes ietvaros sagatavots tūrisma resursu, tūrisma produktu un tūrisma ietekmju vērtējums, izstrādātas jaunu tūrisma produktu idejas un priekšlikumi negatīvo tūrisma ietekmju mazināšanai, noteikti tūrisma attīstības mērķi un uzdevumi, sagatavoti rīcības plāni,

tūrisma monitoringa un mārketinga vadlīnijas.

Tā kā Latvijas likumdošana tūrisma attīstības plānu izstrādi un ieviešanu nereglamentē, tos būs iespējams īstenot tikai tad, ja tūrisma uzņēmēji, pašvaldību darbinieki, ĪADT pārvalditāji un citi tūrisma nozarē iesaistītie būs aktīvi iesaistījušies plānu izstrādē un aktīvi līdzdarbosies to realizēšanā. Lai to panāktu, projekta ietvaros daudz laika veltīts, lai plānu izstrādē iesaistītu pēc iespējas vairāk teritoriju aizsardzībā un tūrisma attīstībā iesaistītās puses.

Lai izzinātu tūrisma uzņēmēju, pašvaldību darbinieku, teritoriju apsaimniekotāju, vietējo iedzīvotāju un ceļotāju skatījumu uz teritoriju tūrisma attīstības problēmām un perspektīvām, veikta to intervēšana. Lai sekmētu sadarbību un kopīgu piedāvājumu veidošanu, meklētu idejas tūrisma produktu dažādošanai un to konkurētspējas palielināšanai, kā arī risinājumus identificētajām tūrisma attīstības problēmām, organizētas dažādu tūrisma nozarē iesaistīto pušu sanāksmes, plānošanas un apmācību semināri. Lai iepazītu citu tūrisma uzņēmēju, pašvaldību un ĪADT apsaimniekotāju tūrisma objektu apsaimniekošanas pieredzi, organizēti pieredzes apmaiņas braucieni gan uz Latvijas, gan Skandināvijas ĪADT. Vairākos no tiem līdzī deviņus mediju pārstāvjus, redzēto atainojot Latvijas televīzijas raidījumā „Zaļais īpašums”. Kopumā plānu izstrādes aktivitātēs ir iesaistījušies vairāk nekā 250 intereseanti.

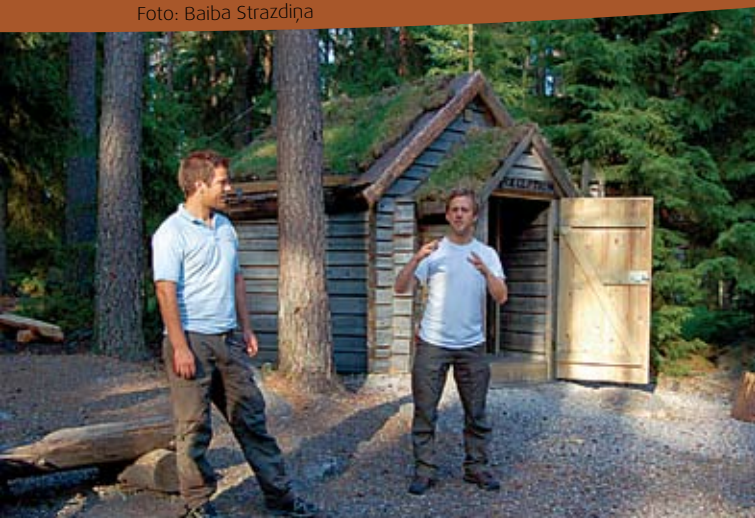
Plānu izstrādes laikā daudz domāts, lai tūrisma attīstības rezultātā projekta teritorijas kļūtu par atpazīstamiem tūrisma galamērķiem ar saglabātām dabas un kultūras vērtībām, sakārtotu infrastruktūru un kvalitatīviem, reģionu un ĪADT reprezentējošiem produktiem, kurās saimnieki par teritoriju lepnī tūrisma iesaistīti cilvēki.

Ceram, ka projekta rezultātā teritoriju uzņēmēji un apsaimniekotāji iegūs ne tikai ilgspējīga tūrisma attīstības plānus, pēc kuriem vadīties, plānojot turpmāko attīstību, bet vērtīgs būs bijis arī pats plānu izstrādes process.

Daiga Brakmane

Dvietes dabas parka tūrisma iesaistītie iepazīs ar Saukas dabas parka „Lones Bincānu” piedāvājumu.
Foto: Baiba Strazdiņa

Zviedrijas *Kolarbyn* kempingu vada brāļi Eldh, kas piedāvā vērot aļņus savvaļā.
Foto: Baiba Strazdiņa

Videi draudzīgas lauksaimniecības demonstrējumu saimniecību tīkla izveide Latvijā un Igaunijā

Norises laiks: 2009. gada oktobris – 2011. gada septembris

Finansētājs: Igaunijas – Latvijas programma 2007-2013 Pārrobežu sadarbības programmas Eiropas Teritoriālās sadarbības mērķa ietvaros, Reģionālās attīstības un pašvaldību lietu ministrija un projekta partneri

Sadarbības partneri: Latvijas Lauku konsultāciju un izglītības centrs un Igaunijas Dabas fonds

Norises vieta: Igaunijas – Latvijas programmas teritorija: Latvijā tā aptver Kurzemi, Vidzemi, Rīgu, Pierīgu un Igaunijā Võrumaa, Valgamaa, Põlvamaa, Tartumaa, Jõgevamaa, Viljandimaa, Pärnumaa, Läänemaa, Saaremaa, Hiiumaa reģionus

Projekta vadītāja: Inga Račinska

Mērķi:

- Apkopot labāko Latvijas un Igaunijas pieredzi videi un dabai draudzīgai un ekonomiski ilgtspējīgai saimniekošanai laukos;
- Nodrošināt projekta pieredzes izplatīšanu plašā mērogā, izveidojot demonstrējumu saimniecību tīklu Latvijā un Igaunijā;
- Veicināt izveidotā demonstrējumu tīkla iekļaušanu tūrisma piedāvājumā.

Latvijas Dabas fonds, sadarbojoties ar Latvijas Lauku konsultāciju un izglītības centru un Igaunijas Dabas fondu, īsteno projektu „Videi draudzīgas lauksaimniecības demonstrējumu saimniecību tīkla izveidei Latvijā un Igaunijā”.

Projekta ietvaros tiks izveidots demonstrējumu saimniecību tīkls videi draudzīgas saimniekošanas popularizēšanai Latvijā un Igaunijā, apkopota līdzšinējā labākā pieredze videi draudzīgai saimniekošanai laukos. Divu gadu laikā – no 2009. līdz 2011. gadam – projektā iesaistītie Igaunijas un Latvijas zemnieki apgūs jaunas prasmes un dalīsies pieredzē, kā vadīt savu saimniecību ilgtspējīgi, un kopā izveidos demonstrējumu tīklu, lai ar savu pieredzi iepazīstinātu jebkuru interesentu. Projekta norises laikā zemniekiem būs iespēja paplašināt prasmes vadīt saimniecības videi draudzīgi un ekonomiski izdevīgi, kā arī uzlabot valodu zināšanas.

Vairāki eksperti apsekos projektā iesaistītās saimniecības, lai sagatavotu to saimnieciskās darbības plānus un sniegtu ieteikumus ilgtspējīgu lēmumu pieņemšanai. Katrā plānā tiks apkopota informācija par teritorijas dabas vērtībām un ekonomiskajām iespējām. Zemnieki tiks nodrošināti ar informatīvajiem materiāliem un sagatavoti ekskursiju vadīšanai savās saimniecībās, lai stāstītu par videi draudzīgu saimniekošanu citiem.

Projekta pieredzi nodosim arī citiem interesentiem, sagatavojot rekomendācijas integrētai saimniekošanai laukos un organizējot seminārus. Aicinām sekot līdzi informācijai Latvijas Dabas fonda mājas lapā.

Lai nodrošinātu atklātu procesu saimniecību iesaistišanai projektā, 2009. gada beigās tika izsludināta pieteikšanās saimniecībām. Tā notika projekta atklāšanas semināra un preses konferences laikā. Tā mērķis bija iepazīstināt Latvijas medijus, zemniekus un citus interesentus ar uzsākto DEMO FARM projektu. Seminārā piedalījās pārstāvji no visām projektā iesaistītajām organizācijām – LLKC, LDF un Igaunijas Dabas fonda. Projektā aicinājām pieteikties zemnieku saimniecības, kas atrodas projekta darbības teritorijā un, jo īpaši, kas jau realizējušas kādas videi draudzīgas idejas un ir gatavas turpināt darbu pie ilgtspējīgas saimniekošanas pilnveidošanas, kā arī dalīties pieredzē ar interesentiem. Konkursa kārtībā dalībai projektā tiks atlasītas 10 saimniecības Latvijā un 10 saimniecības Igaunijā. Pēc pieteikumu anketu apkopošanas atklājās, ka projektā piedalīties vēlas vairāk nekā 60 Latvijas zemnieku saimniecību.

Projekta īstenošana tika uzsākta 2009. gada beigās, tāpēc šajā gada pārskatā iekļauta galvenokārt informācija par projekta mērķiem un plānotajām darbībām. Aktuālā informācija par projektu atrodama projekta partneru mājas lapās www.llkc.lv un www.ldf.lv.

Inga Račinska

„Lejaskērzēnu” saimnieks Ilmārs Baunis Nauksēnu novadā iepazīstina ar savu paradīzes ābeļu dārzu un dabai draudzīgo saimniecību.
Foto: Inese Pudāne

Projekta DEMO FARM atklāšanas seminārs.

Foto: Maija Sirvide

Bioloģiskās daudzveidības atjaunošana militārajā poligonā un *Natura 2000* teritorijā „Ādaži”

LDF darbības periods projektā: 2007. gada jūnijs – 2009. decembris

Finansētāji: Eiropas Komisijas LIFE-Daba programma, Nacionālie Bruņotie spēki, Latvijas Republikas Vides ministrija, Dabas aizsardzības pārvalde, Latvijas Dabas fonds

Projektu administrē: Aizsardzības īpašumu valsts aģentūra

Sadarbības partneri: Nacionālie Bruņotie spēki, Latvijas Dabas fonds, Dabas aizsardzības pārvalde

Projekta norises vieta: aktīvā militārā poligonā ietilpstošais aizsargājamo ainavu apvidus „Ādaži” Ādažu un Sējas novados

LDF sadaļas vadītāja projektā: Ieva Rove

Mērķi:

- Sabalansēt dabas aizsardzības un militārās intereses;
- Atjaunot militārā poligona un *Natura 2000* teritorijas dabas vērtības, nodrošināt to labvēlīgu aizsardzības statusu;
- Izglītot militārpersonas dabas aizsardzības jomā;
- Nodrošināt sadarbību ar citiem militāro *Natura 2000* teritoriju apsaimniekotājiem.

Apjomīgā projekta ietvaros, LDF speciālisti realizēja vairākas būtiskas projekta sadaļas:

Dabas aizsardzības plāna izstrāde aizsargājamo ainavu apvidum „Ādaži” notika no 2007. līdz 2008. gadam 10 gadus ilgam laika periodam. Plāna sagatavošanas gaitā tika veikta aizsargājamo ainavu apvidus biotopu kartēšana (6 131 ha) un biotopu stāvokļa novērtēšana. Plāns tika apstiprināts 2008. gada 1. decembrī ar Vides ministrijas rīkojumu Nr. 405, un uzsākta tā ieviešana.

2008. gadā tika sagatavotas 20 stendi, ietverot zinātniski pamatotu informāciju par pieciem īpaši aizsargājamiem biotopiem un piecām īpaši aizsargājamām sugām, kas sastopamas aizsargājamo ainavu apvidū „Ādaži”. Stendi izvietoti teritorijā ar mērķi informēt un izglītot militārpersonas, kas veic dienesta pienākumus poligonā, par dabas vērtībām. Tie izvietoti vietās, kur militārās mācības nenotiek tik intensīvi.

Visu projekta realizācijas laiku LDF speciālisti nodrošināja projekta darbiniekus ar konsultācijām par virsāju un purvu atjaunošanu un uzturēšanu.

2007. gadā LDF speciālisti izstrādāja speciālu mācību programmu militārpersonu izglītošanai dabas aizsardzības

jomā. Tā sastāv no lekciju materiāliem un zināšanu pārbaudes testa militārpersonu apmācībai par dabas aizsardzības jautājumiem. Pamatojoties uz sagatavotajiem materiāliem, LDF speciālisti vadījuši projekta norises laikā apmācības 1 008 militārpersonām. Apmācību materiāls tika pielāgots atkarībā no militārpersonu specializācijas.

Sugu un biotopu monitoringa metodikas un rokasgrāmatas izstrādāšana un pārbaude sākās 2008. gadā, izstrādājot speciālu monitoringa metodiku, kas ietver vienkāršus, bet droši izmantojamus indikatorus, lai novērtētu sugu un biotopu stāvokli aizsargājamo ainavu apvidū. Monitoringu pēc apmācības veic militārpersonas, izmantojot monitoringa rokasgrāmatu, mērķa objekta novērtēšanas anketas un kartogrāfisko materiālu, kur atzīmēti veicamie maršruti. Specifiskā monitoringa mērķis ir regulāri novērtēt sugu un biotopu stāvokli teritorijā, reģistrēt un ātri reaģēt uz izmaiņām, kas notiek regulāro militāro mācību ietekmē. Paralēli teritorijā notiek projekta ietvaros veikto apsaimniekošanas pasākumu zinātniskais novērtēšanas un *Natura 2000* sugu un biotopu monitorings.

LDF piedalījās divās starptautiskās konferencēs, kas tika organizētas projekta izstrādes ietvaros, un ziņoja par dabas aizsardzības plānošanas pamatprincipiem aizsargājamo ainavu apvidū un specifiskā militārpersonu realizētā monitoringa metodikas sagatavošanu.

LDF ieguldījums projektā ir salīdzinoši niecīgs finansiāli, bet ievērojami apjomīgs, vērtējot intelektuālo ieguldījumu – LDF speciālisti nodrošināja projekta zinātnisko, plānošanas un mācību programmu bāzi.

Militārā ekoloģija ir jauna nozare un darbs projektā LDF speciālistiem bija liels profesionāls izaicinājums. Vairāki pasākumi – mācību programma militārpersonām par dabas aizsardzības jautājumiem, sugu un biotopu monitoringa metodikas un rokasgrāmatas izstrāde militārpersonām tika izstrādāti pirmo reizi Latvijā un Eiropā.

Paralēli darbībai projektā LDF speciālisti piedalās militārās ekoloģijas jautājumu risināšanā starptautiskā mērogā – uzstājoties ar ziņojumiem, konsultējot un papildinot zināšanas.

Ieva Rove

Biotopu mozaīka Ādažu poligonā
no putna lidojuma.
Foto: Daiga Brakmane

Kontrolēta virsāju dedzināšana
poligona teritorijā.
Foto: Ieva Rove

Natura 2000 teritoriju monitoringa

Līdz ar iestāšanos Eiropas Savienībā, Latvija uzņēmas saistības, kas izriet no ES Biotopu direktīvas. Starp būtiskākajām saistībām bija *Natura 2000* tīkla izveidošana direktīvas pielikumos iekļauto biotopu un sugu aizsardzībai un šī tīkla regulāra uzraudzība, veicot tajā sugu un biotopu monitoringu. Reizi sešos gados ES dalībvalstīm ir jāziņo Eiropas Komisijai par sugu un biotopu stāvokli valstī un *Natura 2000* teritorijās. Pirmo atskaiti Latvija iesniedza 2007. gadā, bet nākošā atskaite jāsniedz 2013. gadā un tā būs jābalsta uz 2007. – 2012. periodā iegūtajiem datiem. Šajā laikā jāiesniedz arī atjaunināta *Natura 2000* datubāze. Nozīmīga loma šādu datu nodrošināšanā ir *Natura 2000* teritoriju monitoringam. Latvijas Dabas fonds veic *Natura 2000* monitoringu biotopiem, augiem, bezmugurkaulniekiem un zīdītājiem triju projektu ietvaros.

Augu un biotopu monitoringa

Norises laiks: 2008. gada aprīlis – 2012. gada novembris
Finansētājs: Latvijas Vides aizsardzības fonds
Sadarbības partneris: Latvijas Vides, ģeoloģijas un meteoroloģijas aģentūra
Norises vieta: *Natura 2000* teritorijas visā Latvijā
Projekta vadītājs: Ainārs Auniņš

Mērķis:

valstij nepieciešamo datu par Biotopu I pielikuma biotopiem un II pielikuma augu sugām nodrošināšana *Natura 2000* datubāzes papildināšanai, kā arī valsts ziņojuma EK sagatavošanai par Biotopu direktīvas ieviešanu periodā no 2007. – 2013. gadam.

Projekta galvenais uzdevums ir augu un biotopu monitoringa veikšana *Natura 2000* teritorijās saskaņā ar Vides monitoringa programmas Bioloģiskās daudzveidības daļu un Latvijas *Natura 2000* vietu monitoringa metodiku. Darba ietvaros piecu gadu periodā paredzēta visu 336 Latvijas *Natura 2000* vietu apsekošana. Tajās teritorijās, kurām jau eksistē pilns ES Biotopu Direktīvas I pielikuma biotopu kartējums, monitoringa tiek veikts metodikā iepriekš noteiktajos transekto vai parauglaukumos. Ja teritorijai šāda kartējuma nav, projekta ietvaros tiek veikta pilna ES nozīmes biotopu kartēšana un uz šī kartējuma bāzes tiek noteikti monitoringa transekto vai parauglaukumi saskaņā ar metodikā noteiktajiem principiem.

Nākošajā *Natura 2000* monitoringa ciklā, kas sāksies no 2013. gada, biotopu kartēšana vairs nebūs jāveic un monitoringa tiks veikts pirmajā ciklā noteiktajos transekto un parauglaukumos.

2008. un 2009. gadā kopā gadā biotopu kartēšana pilnībā pabeigta lielākajā daļā *Natura 2000* teritoriju (pavisam 174 teritorijās), tā uzsākta vēl astoņās lielajās īpaši aizsargājamajās dabas teritorijās (Gaujas nacionālais parks, Ķemeru nacionālais parks, Slīteres nacionālais parks, Teiču dabas rezervāts, Vecclaienes aizsargājamo ainavu apvidus, Ziemeļu purvi) un tiks turpināta turpmākajos gados. Projekta ietvaros aizvadītajos divos gados apsekotas 213 *Natura 2000* teritorijas, izpildītas 80 augu monitoringa vajadzības (suga-vieta) un 148 biotopu monitoringa vajadzības (biotops-vieta). Pēc lauka darbu sezonas visi biotopu kartēšanas rezultāti digitalizēti un ir tālāk izmantojami ĢIS sistēmās arī citām vajadzībām. Arī visi monitoringa rezultāti sagatavoti elektroniski.

Projekta ietvaros pirms lauka darbu sezonas uzsākšanas rīkojām arī biotopu ekspertu interkalibrācijas seminārus ar izbraukumiem dabā, bet pēc lauka darbu pabeigšanas – sezonas izvērtējuma seminārus. Interkalibrācijas semināri notika 2008. gada 10. maijā un 2009. gada 8. līdz 9. maijā Ķemeru nacionālajā parkā. Pirmajā no šiem semināriem monitoringa metodikas autori iepazīstināja monitoringa veicējus ar lauka darba metodēm un to pielietošanas praktiskajiem aspektiem, demonstrējot metodes dabā, bet otrajā seminārā eksperti tika iepazīstināti ar precizējumiem ES nozīmes aizsargājamo biotopu interpretācijā. Šādu precizējumu nepieciešamība radās pēc pirmās lauka darbu sezonas un tika izdiskutēti pirmajā sezonas izvērtējuma seminārā 2008. gada 23. oktobrī. Ekspertiem bija iespēja izdiskutēt neskaidros jautājumus, kopīgi lauka apstākļos aizpildot monitoringa anketas.

Visi monitoringa ietvaros iegūtie materiāli sagatavoti un nodoti Latvijas Vides, ģeoloģijas un meteoroloģijas aģentūrai (2008. gadā) un Dabas aizsardzības pārvaldei 2010. gadā.

Ainārs Auniņš

Plavas un vecupes pavasarī Ziemeļgaujā.
Foto: Ainārs Auniņš

Biotopu ekspertu interkalibrācijas seminārs Ķemeru nacionālajā parkā.
Foto: Ainārs Auniņš

Zīdītāju monitorings

Norises laiks: 2008. gada aprīlis – 2012. gada novembris

Finansētājs: Latvijas Vides aizsardzības fonds

Norises vieta: *Natura 2000* teritorijas visā Latvijā

Projekta vadītājs: Gunārs Pētersons

Mērķis:

Lidvāveru *Pteromys volans*, lāču *Ursus arctos*, ūdru *Lutra lutra* un diķu naktssikspārņu *Myotis dasycneme* uzskaitu veikšana izvēlētajās *Natura 2000* vietās Latvijā.

Atbilstoši izstrādātajam *Natura 2000* vietu monitoringa plānam 2009. gadā veiktas divu zīdītāju sugu – diķu naktssikspārņa *Myotis dasycneme* sešās un ūdra *Lutra lutra* – uzskaites piecās teritorijās.

2009. gada sezonā apsekoti Īdeņas un Kvāpānu diķi, Ķemeru nacionālais parks, Gaujas nacionālais parks, Pildas ezers, Vecpiebalgas Dabas parks un Ventas un Šķerveļa ieleja. Četrās teritorijās veiktas diķa naktssikspārņa *Myotis dasycneme* uzskaites pie mātišu koloniju mītnēm, divās teritorijās sugas klātbūtnes konstatēšanai apsekoti piemēroti barošanās biotopi. Sugas klātbūtni neizdevās pierādīt vienīgi Vecpiebalgas Dabas parkā.

Uzskaites pie sikspārņu koloniju mītnēm tika veiktas pie iepriekš apzinātajām ēkām, kopā saskaitot 205 īpatņus. Vecpiebalgas Dabas parkā sugas konstatēšanai ezeros tika veiktas uzskaites no laivas un krasta. *M. dasycneme* teritorijā neuzturējās vai bija sastopami mazā skaitā. Te nepieciešama atkārtota uzskaitē, kas plānota turpmākos gados. 2009. gadā diķu naktssikspārņi Ventas un Šķerveļa ielejās tika monitorēti atkārtoti, taču kopējais novēroto skaits bija mazāks nekā pērn.

Ūdru monitoringa ietvaros 2009. gadā apsekotas piecas teritorijas: Gaujas Blažģa ezers, Eiduku purvs, Krustkalni, Ziemeļgauja un Papes ezers. Tika veikta dzīvnieka darbības pēdu uzskaitē. Ūdrs netika konstatēts vienīgi Blažģa ezerā. Visbiežāk dzīvnieka darbības pēdas tika konstatētas Ziemeļgaujā, kur no 12 pārbaudītajiem punktiem četros tās tika konstatētas.

Pārbaude rādīja, ka ūdri vislabāk izvēlas vietas, kur ir pietiekami daudz slēpšanās iespēju, piemēram, latvāņu audzes vai ar krūmiem aizaugušus krastus. Ūdri var atrasties arī cilvēku mītnu tiešā tuvumā, ja to apkārtnē ir neskartas dabas teritorijas.

Gunārs Pētersons

Monitoringa laikā noķerts diķu naktssikspārnis *Myotis dasycneme* ar īpatnējiem gaišiem laukumiem uz muguras.
Foto: Gunārs Pētersons

Bezmugurkaulnieku monitorings

Norises laiks: 2008. gada jūnijs – 2012. gada septembris

Finansētājs: Latvijas Vides aizsardzības fonds

Norises vieta: *Natura 2000* teritorijas visā Latvijā

Projekta vadītājs: Voldemārs Spuņģis

Mērķis:

informācijas iegūšana par Biotopu direktīvas bezmugurkaulnieku stāvokli *Natura 2000* vietās Latvijā.

2009. gadā bezmugurkaulnieku sugu monitoringa tika veikts 14 *Natura 2000* vietās un tika novērtēti 16 bezmugurkaulnieku (gliemeņu, gliemežu, spāru, tauriņu, vaboļu un māņskorpionu) sugu populāciju stāvoklis.

Stabilas populācijas konstatētas vienpadsmit sugām: Ziemeļu upespērlenei *Margaritifera margaritifera*, biežajai perlamutrenei *Unio crassus*, četrzobu pumpurgliemežim *Vertigo geyeri*, slaidajam pumpurgliemežim *V. angustior*, divjoslu airvabolei *Graphoderus bilineatus*, skabiozu pļavraibenim *Euphydryas aurinia*, spilgtajai purvspārei *Leucorrhinia pectoralis*, zaļajai upjuspārei *Ophiogomphus cecilia*, resnajam pumpurgliemežim *Vertigo moulinsiana*, dobumu māņskorpionam *Anthrenochernes stellae*, lapkoku praulgrauzim *Osmoderma eremita*.

Tomēr trīs sugu – lapkoku praulgrauža Talsu paugurainē, skabiosu pļavraibeņa *Euphydryas aurinia* Abavas ielejā, resnā pumpurgliemeža Grudzovas mežos – populācijas var tikt uzskatītas par apdraudētām vai izzudušām biotopa dabisko izmaiņu rezultātā.

Trim sugām – Šneidera mizmilim *Boros schneideri* Ziemeļgaujā un Veclaicē, sarkanajam plakanim *Cucujus cinnaberinus* Moricsalā, divjoslu airvabolei *Graphoderus bilineatus* Rāznā un tumšajai pūcitei *Xylomoia strix* Ziemeļgaujā – īpatņi netika konstatēti. Tomēr to populācijas tika novērtētas kā pastāvošas, jo sugu biotopi nav ievērojami mainījušies kopš sugu atklāšanas šajās teritorijās.

Voldemārs Spuņģis

Zirgskābeņu zilenītis *Lycaena dispar* ir īpaši aizsargājams taurenis, kas apdzīvo mitras pļavas.
Foto: Voldemārs Spuņģis

Metodikas un rokasgrāmatas izstrāde Eiropas Savienības nozīmes biotopu noteikšanai dabā

Norises laiks: 2009. gada jūnijs – 2010. gada februāris
Finansētājs: Norvēģijas valdības finanšu instrumenta līdzekļi

Sadarbības partneris: LR Vides ministrija

Norises vieta: visa Latvija

Projekta vadītājs: Ainārs Auniņš

Mērķis:

nodrošināt visā valstī vienotas, ekspertu, vides nevalstisko organizāciju un vides aizsardzības institūciju akceptētas ES nozīmes biotopu (ES Direktīvas 92/43/EEC I pielikuma biotopu) noteikšanas metodikas izstrādi un tās pieejamību visu līmeņu ekspertiem un plānotājiem rokasgrāmatas formātā.

Latvijā regulāri tiek īstenoti dažāda apjoma un ietekmes attīstības projekti – gan īpaši aizsargājamās dabas teritorijās, gan ārpus tām. Lai nodrošinātu to, ka projekti nav pretrunā ar vides un dabas aizsardzības prasībām, likumdošana paredz procedūras, lai novērtētu attīstības projektu ietekmi uz vidi, t.sk. īpaši aizsargājamiem biotopiem. Lai novērtētu potenciālo ietekmi uz biotopiem, visbiežāk teritorijās tiek apsekotas dabā, un novērtēti tajās sastopamie biotopi. Tomēr eksperti ne vienmēr ir vienprātīgi par biotopu klātbūtni vai neesamību apsekotajās teritorijās, jo valstī nebija vienotas aprobētas metodikas to noteikšanai – tas veicināja atšķirīgu biotopu noteikšanas interpretāciju dažādu ekspertu vidū. Īpaši skaidri tas parādījās, uzsākot biotopu monitoringu *Natura 2000* teritorijās. Izrādījās, ka daudziem biotopiem nav skaidri definētas minimālās biotopa kvalitātes prasības, lai to atzītu par ES nozīmes īpaši aizsargājamo biotopu, un nebija vienprātības par biotopa kvalitātes vērtēšanas principiem.

Biotopu eksperti vienojās, ka nepieciešama precīzāka biotopu interpretācijas metodika. Projekta ietvaros, balstoties uz ES biotopu interpretācijas rokasgrāmatu un iepriekš izdoto „Biotopu rokasgrāmatu”, vadošie dažādu biotopu grupu eksperti sagatavoja katram ES nozīmes aizsargājamajam biotopam detalizētu aprakstu. Tajā aprakstīta gan biotopa interpretācijas specifika Latvijas apstākļos, gan izplatības likumsakarības,

biotopa pastāvēšanai nozīmīgie vides faktori un procesi, veģetācija un biotopu raksturojošās sugas, kā arī apdraudošie faktori un nepieciešamā vai vēlamā apsaimniekošana. Īpaša uzmanība pievērsta katra biotopa minimālā kvalitātes sliekšņa noteikšanai, biotopa kvalitātes vērtēšanai un atšķiršanai no citiem, līdzīgiem biotopiem. Visi biotopu teksti apspriesti atklātās darba grupās, kurās varēja piedalīties ikviens interesents, un daudzi biotopu eksperti ārpus metodikas autoru loka izmantoja šo iespēju, lai palīdzētu precizēt metodiku un kalibrētu savas zināšanas ar pārējiem ekspertiem. Tekstu melnraksti tika regulāri publicēti LDF mājas lapā, tā nodrošinot plašāku atgriezenisko saikni ar turpmākajiem metodikas lietotājiem. Metodikas tekstu autori piedalījās arī pieredzes apmaiņas braucienos uz Igauniju un Zviedriju, kur tikās ar šo valstu vadošajiem biotopu ekspertiem un atbildīgo valsts iestāžu pārstāvjiem. Bija iespēja ne tikai diskutēt par biotopu interpretācijas praksi šajās valstīs un vajadzības gadījumā abpusēji korigēt izmantotās pieejas, bet arī apmeklēt daudzus no aizsargājamiem biotopiem dabā šajās valstīs.

Kad metodika konceptuāli bija pabeigta, projekta ietvaros no 21. līdz 23. oktobrim tika rīkots trīs dienas garš biotopu ekspertu kalibrācijas seminārs. Lai gan sākotnēji tas bija plānots 30 cilvēkiem, gribētāju piedalīties bija ļoti daudz un rezultātā tajā piedalījās 37 interesenti. Semināra laikā dabā tika apmeklēti tie biotopi, kuru interpretācija raisīja plašākās ekspertu diskusijas, un eksperti iepazinās ar biotopu noteikšanu un kvalitātes vērtēšanu. Semināra dalībniekiem bija iespēja diskutēt ar metodikas autoriem un uzzināt viņu apsvērumus dažādu robežgadījumu interpretācijā.

ES nozīmes biotopu noteikšanas metodika tiks izdota rokasgrāmatas formā 2010. gada februārī. Tā būs pieejama visu līmeņu ekspertiem un plānotājiem. Grāmatas metiens būs 1 500 eksemplāri, bet tās elektroniskā versija būs pieejama LDF mājas lapā. Tādējādi nodrošināsim to, ka sabiedrībai būs iespēja iepazīties ar kritērijiem un metodēm biotopu noteikšanai, kas veicinās arī informācijas pieejamību, labāku vides pārvaldības principu ievērošanu, biotopu noteikšanas procesa atklātību un labāku izpratni par vides aizsardzības kritērijiem.

Ainārs Auniņš

Projekta laikā ekspertiem bija iespējams iepazīties ar igauņu kolēģu pieredzi biotopu jautājumos.
Foto: Ainārs Auniņš

Eksperte Liene Salmiņa skaidro slapjo virsāju biotopu īpatnības.

Foto: Ainārs Auniņš

Dabas aizsardzības plānu izstrāde

Īpaši aizsargājamo dabas teritoriju dabas aizsardzības plāna uzdevums ir saskaņot dabas aizsardzības, dabas resursu izmantošanas, reģiona attīstības, tūrisma un citas intereses tā, lai tiktu saglabātas teritorijas dabas vērtības. Plāns nosaka nepieciešamo dabas aizsardzības un pieļaujamo saimniecisko darbību atbilstoši teritorijas zonējumam. Dabas aizsardzības plāni ir saistoši visu līmeņu teritorijas plānojumiem un teritorijas apsaimniekotājiem.

Zinātniski pamatota dabas aizsardzības plānošana ir viens no īpaši aizsargājamo dabas teritoriju sekmīgas aizsardzības, uzturēšanas un izmantošanas nozīmīgākajiem stūrakmeņiem. Jau vairāk nekā 15 gadu Latvijas Dabas fonda speciālisti ir iesaistīti dabas aizsardzības plānošanā, sagatavojot dabas aizsardzības plānus īpaši aizsargajamām dabas teritorijām.

Rāznas nacionālais parks

Norises laiks: 2008. gada jūlijs – 2009. gada marts

Finansētājs: Eiropas Komisijas LIFE-Daba programma

Projekta realizētājs: Daugavpils Universitāte

Sadarbības partneri: Latvijas Dabas fonds, Rāznas nacionālā parka administrācija

Projekta norises vieta: Rāznas nacionālais parks – Rēzeknes, Dagdas un Ludzas novads

LDF sadaļas vadītāja: Ieva Rove

Dabas aizsardzības plāns Rāznas nacionālajam parkam izstrādāts desmit gadiem. Plānā apkopota vispusīga informācija par teritorijas vērtībām, analizētas dabas un sociālekonomiskās vērtības, izvirzīti teritorijas saglabāšanas un apsaimniekošanas mērķi, mērķu sasniegšanas nodrošināšanai izstrādāti ieteicamie apsaimniekošanas pasākumi. Plāna izstrādes laikā sagatavots jauns teritorijas funkcionālais zonējums, lai nodrošinātu gan nacionālā parka vērtību aizsardzību, gan teritorijas attīstību un izmantošanu. Rāznas nacionālā parka izpēti, dabas aizsardzības plānošanu un plāna saskaņošanu pamatoti sarežģīja teritorijas lielums, vērtību daudzveidība, ievērojams īpašnieku un pašvaldību skaits, kā arī datu trūkums.

2009. gada 20. maijā ar Vides ministrijas rīkojumu Nr. 172 dabas aizsardzības plāns tika apstiprināts, un nacionālā parka administrācija ir uzsākusi tā ieviešanu. Tikai dažām īpaši aizsargajamām dabas teritorijām Latvijā ar platību virs 10 000 ha ir izstrādāti dabas aizsardzības plāni.

Pāvilostas pelēkās kāpas dabas liegums

Norises laiks: 2008. gada aprīlis – 2009. gada jūlijs

Finansētājs: Latvijas Vides aizsardzības fonds

Norises vieta: dabas lieguma teritorija Pāvilostas novadā

Projekta vadītāja: Ieva Rove

Dabas aizsardzības plāns izstrādāts 10 gadiem, tajā ietverts teritorijas dabas vērtību un sociālekonomiskais novērtējums, kā arī ieteikti pasākumi, lai saglabātu, uzturētu un atjaunotu teritorijas vērtības ilgtermiņā, sasniedzot tās izveidošanas mērķus.

Dabas aizsardzības plāna izstrādes ietvaros, pelēko kāpu pētīja vairāku nozaru speciālisti. Darba gaitā novērtētas teritorijas ainavas kvalitāte, jūras krasta procesi un atsevišķas sēņu sugas. Dabas liegumam sagatavota pilnīga un aktuāla karte. Pamatojoties uz tām, nākotnē būs iespējams sekot līdzi pārmaiņām teritorijā. Paralēli teritorijas dabas vērtību inventarizācijai iespēju robežās skatīta arī teritorijas izveidošanās pārskatāmā vēstures periodā.

Nelielās teritorijas – 40,24 ha – dabas aizsardzības plāna izstrāde izrādījās sarežģīts un laikietilpīgs darbs, jo pelēkās kāpas īpašniekiem, pārvaldītājiem un apmeklētājiem bija atšķirīgi viedokļi par teritorijas aizsardzību un apsaimniekošanu. Kopīgi strādājot, diskutējot un regulāri stāstot par dabas vērtībām un to saglabāšanas prasībām, tika rasti un formulēti risinājumi bioloģiski daudzveidīgās teritorijas aizsardzības nodrošināšanai ilgtermiņā.

Dabas lieguma „Pāvilostas pelēkā kāpa” dabas aizsardzības plāns tika apstiprināts 2009. gada 11. septembrī ar Vides ministrijas rīkojumu Nr. 305. Vides ministrija ir uzsākusi dabas lieguma individuālo aizsardzības un izmantošanas noteikumu izstrādi.

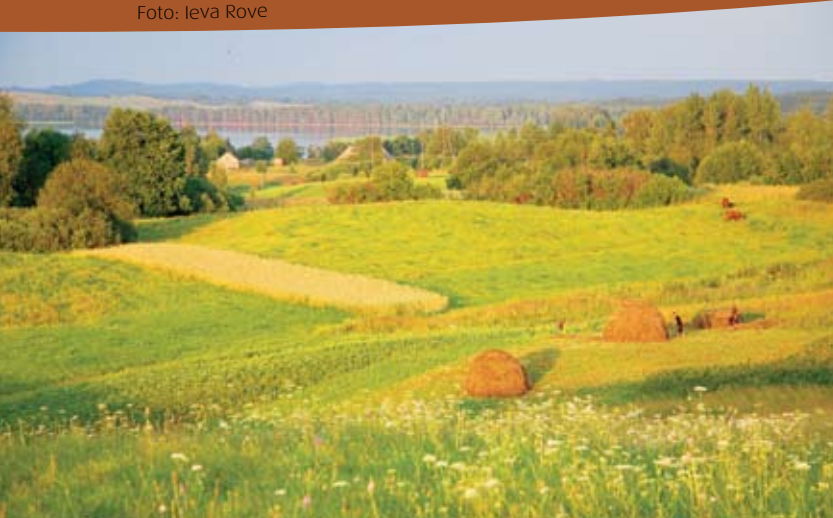
Pāvilostas pelēkā kāpa pēdējos desmit gados strauji aizaugusi ar priedēm, tāpēc jo ātrāk ir jāuzsāk plānā aprakstīto pasākumu ieviešana – atklāto platību atjaunošana. Pelēkā kāpa ir ne vien Latvijā un visā pasaulē rets biotops, bet arī dzīves vieta daudzām ļoti retām augu, kukaiņu un putnu sugām.

Ieva Rove

Pāvilostas pelēkā kāpa ir atklāts biotops, kas neapsaimniekots aizaug ar priedēm.
Foto: Ieva Rove

Skats uz Rāznas ezeru no Zosnas.

Foto: Ieva Rove

Eiropas Padomes Putnu direktīvas izpildes nodrošināšana Latvijā

Norises laiks: 2007. gada novembris – 2009. gada decembris

Finansētājs: Latvijas Vides aizsardzības fonds

Sadarbības partneris: LR Vides ministrija

Norises vieta: visa Latvija

Projekta vadītājs: Ainārs Auniņš

Projekta mērķis:

aktualizēt un precizēt informāciju par Eiropas Komisijas (EK) 2007. gada 27. jūnija formālajā paziņojumā pārkāpuma procedūras lietā Nr. 2007/2189 minēto 20 Putniem nozīmīgo vietu (PNV) un 28 īpaši aizsargājamo dabas teritoriju (ĪADT) aizsardzības mērķiem, tajās sastopamo putnu sugu aizsardzības statusu un sniegt zinātniski pamatotus ieteikumus šo teritoriju aizsardzības režīma nodrošināšanai.

LDF veica aizsardzības statusa novērtējumu Eiropas Padomes Direktīvas (79/409/EEK) I pielikumā iekļautajām sugām 20 PNV un 28 ĪADT Latvijā, par kuru robežu neatbilstību EK ierosinājusi pārkāpuma procedūru pret Latvijas valsti, un sagatavoja zinātniski pamatotus ieteikumus *Natura 2000* vietu robežu grozījumiem, kur tādi nepieciešami Latvijas starptautisko saistību izpildei. Lai novērtētu I pielikuma sugu aizsardzības statusu, veikta arī populāciju telpiskā modelēšana.

Veiktas ekspedīcijas uz teritorijām, lai konstatētu Putnu direktīvas I pielikuma sugu klātbūtni, novērtētu sugu dzīvotņu un aizsargājamo biotopu stāvokli un kvalitāti, esošās ietekmes, vērtējot *Natura 2000* teritorijās neiekļauto platību nozīmi no putnu aizsardzības viedokļa. Veikta aizsargājamo sugu populāciju telpiskās izplatības modelēšana valstī, izmantojot telpiskās informācijas sistēmas un attālās izpētes datus. Pētījumu rezultātā izstrādāti priekšlikumi un zinātniskais pamatojums *Natura 2000* teritoriju robežu grozījumiem. Trijām no pārkāpuma procedūras lietā minētajām PNV nodrošināta aizsardzība, apvienojot tās vienā *Natura 2000* teritorijā („Lubāna mitrājs”) 12 agrākās ĪADT un papildus nodrošinot aizsardzību 18 844 ha bioloģiski nozīmīgu platību. 15 PNV aizsardzības nodrošināšanai ieteikts grozīt esošo ĪADT robežas kopumā palielinot *Natura 2000* tīkla platību par 17 350 ha, tādējādi uzlabojot teritoriju kritērijsugu un citu aizsargājamo putnu sugu aizsardzības stāvokli. Priekšlikumi robežu grozījumu izmaiņām iesniegti Vides ministrijā.

Ainārs Auniņš

Urālpūce *Strix uralensis* ir viena no Latvijā sastopamajām Eiropas Padomes Putnu direktīvas I pielikuma sugām.
Foto: Ainārs Auniņš

Zivjērglis

Norises laiks: 2009. gada janvāris – 2009. gada decembris

Finansētājs: Dabas aizsardzības pārvalde, Ziedot.lv

Sadarbības partneris: Latvijas Ornitoloģijas biedrība

Norises vieta: visa Latvija

Projekta vadītājs: Aigars Kalvāns

Projekta mērķis:

nodrošināt zivjērgļu izpēti un aizsardzību Latvijā.

2009. gadā turpināts darbs pie sugas monitoringa, ligzdošanas teritoriju aizsardzības nodrošināšanas un izpētes. Gada gaitā pārbaudītas 120 teritorijas, no tām 13 tika atrastas no jauna. Kopā 2009. gadā ziņots par vairāk nekā 150 zivjērgļa novērojumiem ligzdošanas sezonā. Ligzdošanas sekmes šogad bija sliktākas nekā iepriekšējos gados – 70% no apsekotajām teritorijām bija apdzīvotas (2007. gadā – 80,5; 2008. gadā – 75,0). Savukārt aizņemtās ligzdas ar mazuļiem bija tikai 62,7% gadījumos (2007. gadā – 72,9; 2008. gadā – 68,9). Arī ligzdošanas produktivitātes rādītāji šogad bija zemāki, attiecīgi – mazuļi uz sekmīgu ligzdu bija 2,26, bet mazuļi uz apdzīvotu ligzdu bija 1,17.

Apkopojot visus pēdējo gadu novērojumus, Latvijas zivjērgļu pašreizējais populācijas lielums varētu būt 180 – 200 pāri, tas ir par 50% vairāk nekā pirms 30 gadiem. Analizējot pēdējo gadu datus, redzams, ka lielākais ligzdojošo pāru skaits konstatēts Kuldīgas un Cēsu rajonos, attiecīgi 19 un 17 – 18 pāri. Ligzdošanas blīvums Latvijā ir 2,8 – 3,1 pāri uz 1000 m².

Šogad izveidoti divi mikroliegumi zivjērgļa ligzdošanas teritorijas aizsardzībai un vēl divi ir veidošanas procesā. 2009. gadā turpināta arī mākslīgo platformu veidošana kokos, lai nostiprinātu esošās ligzdas vai piesaistītu zivjērgļus jaunām vietām, uzbūvētas 22 mākslīgās ligzdas. Šogad apdzīvotas bija 35 mākslīgās ligzdas, tas ir 42% no visām apdzīvotām ligzdām.

2009. gadā turpināta zivjērgļu gredzenošana ar krāsainajiem gredzeniem, apgredzenoti 78 mazuļi un divi vecie putni. Saņemta ziņa no Senegālas par Latvijā gredzenotu zivjērgli. Tas ir trešais Āfrikā atrastais zivjērglis ar Latvijas gredzenu.

2009. gada beigās tika uzsākta ziedojuumu vākšana sadarbībā ar portālu Ziedot.lv, lai varētu uzbūvēt 20 mākslīgās ligzdas zivjērgļiem un klinšu ērgļiem.

Aigars Kalvāns

Zivjērgļi *Pandon haliaetus* ligzdā, kas būvēta uz mākslīgās ligzdas pamatnes.

Foto: Aigars Kalvāns

Bioloģiski vērtīgu zālāju aizsardzība un apsaimniekošana

Norises laiks: 2008. gada decembris – 2010. gada decembris

Finansētājs: Ziemeļu Ministru padomes birojs Latvijā un Vācijas Vides fonds - DBU

Sadarbības partneri: Centrālās un Austrumeiropas valstis projektu vada RhönNatur e.V. sadarbībā ar Latvijas Dabas fondu. Ziemeļeiropas un Baltijas valstis projektu vada Latvijas Dabas fonds sadarbībā ar Zviedrijas Pasaules dabas fondu, Dienvidrietumu Somijas tradicionālo lauku ainavu biedrību, Norvēģijas Ziemeļvalstu ainavu organizāciju un Starptautiskās ekoloģu asociācijas Minskas nodaļu

Norises vieta: visa Latvija

Projekta vadītājs: Jānis Reihmanis

Projekta mērķis:

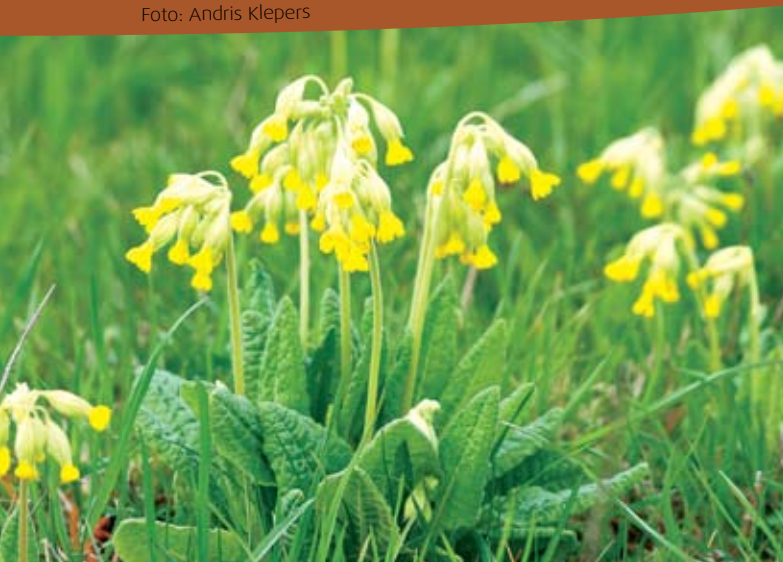
izveidot starpvalstu sadarbības tīklu, lai veicinātu bioloģiski un ainaviski vērtīgu zālāju aizsardzību un apsaimniekošanu.

Projektā ir apvienoti divi pēc mērķiem līdzīgi projekti. Vācijas vides fonda finansētais projekts „TRINET - uz dabas aizsardzību vērstas zālāju apsaimniekošanas sadarbības tīkla izveide Centrālajā un Austrumeiropā” uzskatāms par 2007. gadā Siguldā notikušā līdzīga nosaukuma semināra ideju realizāciju. Projektā iesaistīto valstu (Latvija, Igaunija, Somija, Rumānija, Bulgārija, Ungārija, Slovākija, Vācija un Austrija) dabas aizsardzības un lauksaimnieku organizācijas veido kopēju sadarbības tīklu, lai nodrošinātu pieredzes apmaiņu jautājumos, kas skar lauksaimniecības zemju bioloģiskās daudzveidības un lauku ainavas saglabāšanu. Viens no projekta mērķiem ir turpināt sadarbību zālāju apsaimniekošanas projektu realizācijā.

Ziemeļu Ministru padomes finansētais projekts „Ziemeļvalstu, Baltijas un Krievijas/Baltkrievijas sadarbība bioloģisko daudzveidību veicinošā lauksaimniecībā” uzsākts 2009. gada oktobrī. Tā ietvaros 19. līdz 20. novembrī Apšuciemā notika seminārs, kurā Somijas, Zviedrijas, Norvēģijas, Austrijas, Vācijas, Baltkrievijas un Latvijas piedalījās ar prezentācijām par kopējām lauksaimniecības zemju bioloģiskās daudzveidības tendencēm un praktiskiem piemēriem, kā saskaņot lauksaimniecisko ražošanu un dabas vērtību saglabāšanu. Semināra nobeigumā bija iespēja apmeklēt saimniecības un iepazīties ar dabai draudzīgas saimniecības piemēriem.

Jānis Reihmanis

Gailbiksītes *Primula veris* ir viena no sausu un mēreni mitru dabisku pļavu indikatoraugiem.
Foto: Andris Klepers

Pļavu apsaimniekošana dabas liegumā „Lielupes palienes pļavas”

Norises laiks: 2009. gads

Finansētājs: pašu finansējums, Lauku atbalsta dienests

Norises vieta: dabas liegums „Lielupes palienes pļavas” Jelgavā

Projekta vadītājs: Jānis Reihmanis

Projekta mērķis:

pļavu biotopu un pļavās ligzdojošo putnu dzīvotņu apsaimniekošana.

Turpinot iepriekš iesākto, arī šajā gadā veikta bioloģiski vērtīgu zālāju apsaimniekošana Jelgavā, dabas lieguma „Lielupes palienes pļavas” teritorijā. Apsaimniekotās pļavas atrodas uz Vides ministrijai piekrietošas valsts zemes un realizētie apsaimniekošanas pasākumi ir 2006. gadā izstrādātā dabas lieguma „Lielupes palienes pļavas” dabas aizsardzības plāna ieviešana. Dabas lieguma Lielupes labā krasta pļavās un palieņu pļavās starp Vircavas un Platones upju ietekām Lielupē tiek apsaimniekotas, veicot vāļo pļauju pēc 1. augusta.

Bioloģiski vērtīgu zālāju apsaimniekošana Pilssalā tiek īstenota sadarbībā ar Nīderlandes fondu „Stichting ARK”, veicot ganišanu ar *Konik Polski* šķirnes zirgiem. Tie nodrošina pļavu noganišanu, tādējādi saglabājot dabas lieguma vērtības – atklātas palieņu pļavas, kurās ligzdo griezēs, aug dzegužpuķes un sastopamas citas retas augu un dzīvnieku sugas. Šī gada laikā zirgu ganāmpulks papildinājies ar sešiem Pilssalā dzimušiem kumeļiem un diviem no citām teritorijām atvestiem zirgiem. Gada nogalē kopējais dzīvnieku skaits jau sasniedz 30 dzīvniekus, kuri sadalījušies trīs atsevišķās grupās, ņemot vērā sugai raksturīgo baru sociālo struktūru.

Pļavu apsaimniekošana jau otro gadu tiek veikta atbilstoši agrovides apakšpasākumā „Bioloģiskās daudzveidības uzturēšana zālajos” paredzētajām prasībām, par to saņemot atbilstošās subsīdijas. 2009. gadā kopumā Lauku atbalsta dienestā vēlajai pļaujai pieteikti 85 hektāri, bet ekstensīvai noganišanai – 43 hektāri.

Jānis Reihmanis

Jelgavā Pilssalā 2009. gadā *Konik Polski* šķirnes zirgiem šogad piedzimuši seši kumeļi..
Foto: Einārs Nordmanis

Ziemeļvalstu un Baltijas valstu nevalstisko organizāciju sadarbība purvu aizsardzībā

Norises laiks: 2009. gads

Finansētājs: Ziemeļu Ministru padomes birojs Latvijā

Sadarbības partneri: Somijas dabas aizsardzības asociācija, Somijas vides institūts, Helsinku Universitāte, Igaunijas Dabas fonds, Baltkrievijas Botāniķu biedrība, Eksperimentālās Botānikas institūts Baltkrievijā, Enerģijas un vides zinātņu centrs (Holande), Mitrāju centrs, Radbouda Universitāte, Nijmēgena, (Holande), ERA fonds (Holande), Bargerēna fonds (Holande)

Norises vietas: Latvijā – Slīteres un Gaujas nacionālais parks, Kaļķupes dabas liegums, Cenas tīreļa dabas liegums, Engures Dabas parks un Raunas staburags, Somijā – Taipensuo un Suurisuo purvi

Projekta vadītāja: Māra Pakalne

Projekta mērķis:

veidot un stiprināt kontaktus starp Baltijas un Ziemeļvalstīm purvu aizsardzībā, veidot sadarbības tīklu starp projekta dalībvalstīm, izglītot studentus un ekspertus, organizējot Starptautisko purvu kursu.

No 2009. gada 15. līdz 25. jūlijam Latvijā un Somijā notika Starptautiskais purvu kurss, kurā piedalījās eksperti purvu aizsardzībā un apsaimniekošanas jautājumos un studenti no Somijas, Latvijas, Igaunijas, Baltkrievijas, Holandes un Polijas. Purvu kursa laikā eksperti dalījās pieredzē purvu izpētē, aizsardzības un apsaimniekošanas pasākumu realizācijā Latvijā un Somijā. Purvu kursa programma ietvēra gan lekcijas, gan praktisku darbošanos purvos.

Starptautiskā purvu kursa programma ietvēra:

- Slīteres un Gaujas nacionālā parka avotaino purvu, kā arī kanagaru un vīgu kompleksa eko-hidroloģisko analīzi, lai novērtētu svarīgās hidroloģiskās attiecības ainavu līmenī (gruntsūdeņu virzienus, to zuduma iemeslus);
- klimata ietekmes izpēti (temperatūra un nokrišņi) uz augsto un avotaino purvu hidroloģiskajiem un ģeoķīmiskajiem procesiem;
- purvu atjaunošanas tehnisko aspektu izvērtējumu;
- susināto purvu aizsardzības iespējas, tos apūdeņojot un ceļot ūdens līmeni.

Strādājot izpētes vietās, tika noteiktas attiecības starp purvu hidroloģisko funkcionēšanu un reto un apdraudēto augu un dzīvnieku sugu sastopamību.

Slīteres nacionālajā parkā un Kaļķupes dabas liegumā tika pētīti avotaini purvi, avoti un avoksnāji, kuros var vērot kaļķa izgulsnēšanos uz avotu sūnām. Tika apsekots arī zāļu purvs, kas atrodas Zilo kalnu jeb Baltijas ledus ezera pakājē. Lai pētītu kangaru un vīgu kompleksa purvu veidošanos, hidroloģiju un ekoloģiskos apstākļus, kanagaru un vīgu kompleksā tika ierīkoti divi transekti, kuri sākās Bažu purvā un noslēdzās netālu no jūras, beidzoties vigām. Abos ierīkotajos transektos izvēlētajos parauglaukumos tika aprakstīta purva veģetācija, veikti purva ūdeņu elektrovadītspējas, pH un temperatūras mērījumi, pētīta purvu veidošanās un kūdras sastāvs.

Gaujas nacionālajā parkā tika apsekoti avoti, kuri veido avotkaļķus Amatas krastos, Kazu gravas avoti, kā arī Raunas Staburaga dabas liegums.

Somijā turpinoties starptautiskajam purvu kursam, somu kolēģi iepazīstināja ar veiktajiem pētījumiem Suurisuo purvā, kā arī studenti devās darbā, pasniedzēju vadībā veicot Suurisuo purva eko-hidroloģisko, veģetācijas un kūdras sastāva izpēti. Somijā purvu kursa laikā tika atrasta Eiropas nozīmes sūnu suga, kura Latvijā vairs nav konstatēta – *Meesia lomgiseta*.

Salīdzinot Latvijas un Somijas purvus, kuri tika apsekoti purvu kursa laikā, pārejas purviem ir samērā liela līdzība sugu ziņā, tomēr ir arī reģionālas atšķirības. Piemēram, Somijā purvos studenti varēja uzzināt par retām sfagnu sugām, kuras nav zināmas Latvijā, vai ir ļoti retas *Sphagnum jenseenii*, *S. obtusum*. Pētāmajā Suurisuo purvā auga līdzīgi kā Latvijā purva sūnene *Hammarbya paludosa* un Eiropas nozīmes sūnu suga – spīdīgā āķīte *Hamatocaulis vernicosus*.

Informācija par Starptautisko purvu kursu tika pārraidīta Somijas televīzijas ziņās, kā arī radio pārraidē un trīs avižu publikācijās.

Māra Pakalne

Mērījumu veikšana Somijas purvos.
Foto: Māra Pakalne

Purvu kursa dalībnieki Latvijas vigās.
Foto: Māra Pakalne

„Pieci stāsti par dabu” jauniešiem

Norises laiks: 2007. gada septembris – 2009. gada oktobris
Finansētāji: Eiropas Ekonomikas zonas un Norvēģijas valdības divpusējā finanšu instrumenta programma un Latvijas valsts ar Sabiedrības Integrācijas fonda starpniecību, un Swedbank

Sadarbības partneris: filmu studija ELM MEDIA

Norises vieta: visa Latvija

Projekta vadītājs: Andris Klepers

Projekta mērķis:

veicināt inovatīvu mācību metožu izmantošanu bioloģijas un vides apmācībā Latvijas skolās, tādējādi paaugstinot skolēnu interesi par jautājumiem, kas saistīti ar dabas vērtībām un to aizsardzību.

Sadarbojoties Latvijas Dabas fondam un filmu studijai ELM MEDIA, projektā „Izglītojošu dokumentālo filmu par dabas aizsardzības un ilgtspējīgas attīstības jautājumiem veidošana Latvijas skolām” izveidotas piecas dokumentālās filmas. Tajās iekļauti vizualizēti stāsti par aktuāliem dabas aizsardzības un ilgtspējīgas attīstības jautājumiem: purvu ekoloģisko vērtību, krasta procesu dinamiku Baltijas jūras piekrastē, palieņu pļavu nozīmi plūdu regulēšanā, mežu un iekšējo saldūdens resursu nozīmi bioloģiskās daudzveidības saglabāšanā.

Katras filmas garums ir 20 minūtes. Katru filmu papildina metodisks materiāls skolotājiem, lai sniegtu papildus informāciju katras tēmas padziļinātai izskaidrošanai. Dokumentālās filmas izdotas DVD formātā un bez maksas izplatītas visām Latvijas skolām izmantošanai mācību procesā.

Jauniešu mērķauditorijas sasniegšanai izvēlēti efektīvi komunikācijas līdzekļi. Dabas procesu interpretācijai īstenota kvalitatīva vizualizācija, rādot Latvijas aktuālo situāciju dažādos novados. Filmu demonstrēšana mācību stundu laikā nodrošinās skolēnu uzmanības piesaisti, ko pastiprinās filmas galvenie varoņi – jaunieši, kas ir atraktīvi un palīdz tēmu interpretācijā. Dinamiskie kadri dabā papildināti ar asprātīgiem jauniešu komentāriem, bet procesu kopsakarību labākai izpratnei izveidotas datorgrafiku animācijas. Filmu garums pielāgots mācību procesam skolās, lai pēc tās noskatīšanās būtu laiks

komentāriem un kopīgai diskusijai. Filmu tēmas izvēlētas tā, lai būtu pārstāvētas lielākās dabas ekosistēmas, kurās sociāli ekonomiskās intereses ir lielas un kuru saglabāšana nākošajām paaudzēm ir mūsu sabiedrības kopīgais uzdevums.

Nozīmīgākā filmu mērķauditorija ir skolu jaunieši, kuri vēlas interesantas nodarbības un mācību vielas izskaidrošanu netradicionālā veidā. Otra svarīgākā mērķauditorija ir bioloģijas, ģeogrāfijas vai ekoloģijas skolotāji, kuri saņēmuši efektīvus mācību palīg līdzekļus. Tie ļaus padarīt viņu priekšmetu atraktīvāku un noturēt jauniešu uzmanību, kā arī palīdzēs izskaidrot Latvijas dabas aizsardzības problēmas. Pateicoties Swedbank atbalstam, izdevies paplašināt filmu mērķauditoriju, piesaistot arī studentus – filmas nogādātas arī visās Latvijas augstskolās.

Dokumentālās dabas filmas paredzēts demonstrēt arī Latvijas televīzijā. Tas veicinās kopējo dabas aizsardzības izpratni plašākā sabiedrībā un vienkāršā veidā skaidros, ko ir iespējams darīt, lai situāciju uzlabotu vai vismaz nepadarītu sliktāku.

Projekta īstenotāju partnerība tika veidota, balstoties uz partneru stiprajām pusēm un specializāciju savā jomā. Latvijas Dabas fonda darbinieki projektā ieguldīja savas zināšanas par dabas aizsardzības tēmām, tādējādi nodrošinot projekta rezultātu saturisko pusi. Savukārt ELM MEDIA darbinieki izmantoja savu pieredzi un kompetenci audiovizuālu darbu radīšanā. Šī kopdarba rezultātā ar vizuālo mediju palīdzību informāciju par aktuālām tēmām tiek nodota plašai Latvijas sabiedrības auditorijai, tā ietekmējot sabiedrisko domu un ļaujot cilvēkiem nākotnē pieņemt atbildīgākus lēmumus, kas balstīti uz izpratni par apkārtējā vidē notiekošajiem procesiem.

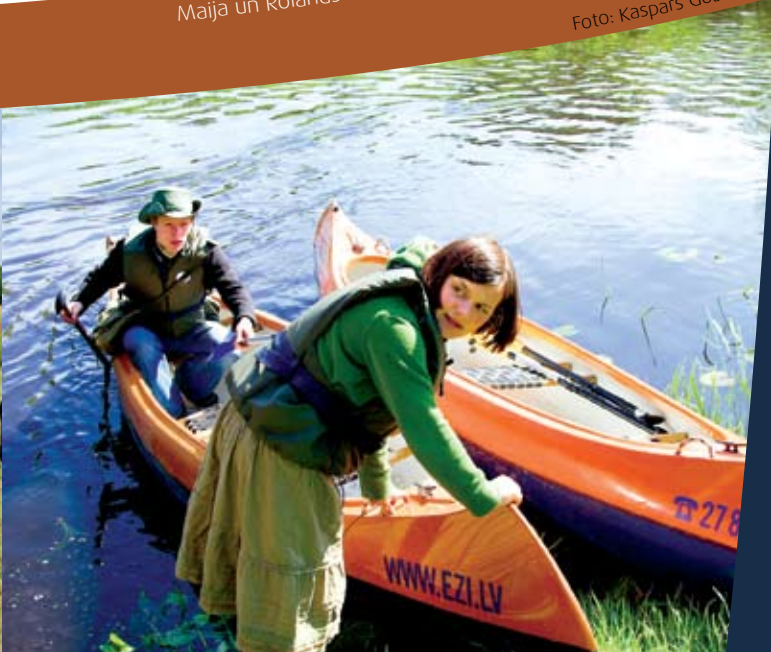
Filmu noskatīties iespējams globālā tīmekļa vietnē www.pieciastipardabu.lv.

Inga Račinska

Filmēšana palieņu pļavu filmai Madonas novada Barkavas pagastā.
Foto: Ieva Ūbele

Maija un Rolands dodas piedzīvojumiem bagātā braucienā pa Svētupi.
Foto: Kaspars Goba

Stāstu cikls „Izvēlies dabas aizsardzību!”

Norises laiks: 2009. gads

Sadarbības partneris: Latvijas Universitātes Bioloģijas studentu asociācija

Norises vieta: Rīga un Rīgas rajons, iesaistot interesentus no visas Latvijas

Projekta vadītāja: Daiga Brakmane

Mērķis:

zināšanu papildināšana un kompetences celšana potenciālajiem dabas aizsardzības nozares darbiniekiem un jau šobrīd nozarē strādājošiem, pieredzes apmaiņa, savstarpējās sadarbības un komunikācijas veicināšana, teorētisko studiju sasaistīšana ar praktisko pieredzi un motivēšana iesaistīties dabas aizsardzības sektorā

Katra mēneša otrajā otrdienā jau par tradīciju ir kļuvuši stāsti LU Bioloģijas fakultātē. Ik mēnesi te pulcējas jaunieši un dabas aizsardzības jomā strādājošie, lai uzzinātu ko jaunu un aktuālu dabas un vides aizsardzībā. Lektori savu stāstu ilustrē ar fotoattēliem, filmām, prezentācijām un dažādiem izdales materiāliem. Katram dalībniekam ir iespēja pašam iesaistīties stāstu norisē. Stāstu beigās iespējams neformālā gaisotnē pie pīrāgiem un sulas glāzes pārrunāt tikko dzirdēto un uzdot papildu jautājumus stāstu autoriem.

2008. gada izskaņā Latvijas Dabas fonda padome pieņēma lēmumu, ka katrā stāstu cikla pasākumā jā piedalās vienam no padomes pārstāvjiem vai valdei, lai veidotu labāku saikni starp stāstu cikla apmeklētājiem un fondu un lai topošajiem dabas aizsardzības jomas speciālistiem būtu labāka sapratne par nevalstisko organizāciju darbību Latvijas dabas aizsardzības jomā.

Gada laikā otrdienu stāstos noklausījušies vairāk nekā 150 dalībnieki – galvenokārt studenti un dabaszinātnju jomā strādājošie.

Stāstu cikls turpināsies arī 2010. gadā.

Daiga Brakmane

Ziemeļvalstu un Baltijas nevalstisko organizāciju sadarbība dabas aizsardzībā

Norises laiks: 2009. gada jūlijs – 2010. gada marts

Finansētājs: Ziemeļu Ministru padomes birojs Latvijā

Sadarbības partneri: Igaunijas Dabas fonds, Zviedrijas Botāniķu biedrība, „DVI – Ilgtspējīgas attīstības iniciatīvas” (Lietuva)

Norises vieta: visa Latvija

Projekta vadītāja: Liene Salmiņa

Mērķis:

Ziemeļvalstu-Baltijas reģiona dabas aizsardzības nevalstisko organizāciju sadarbības veicināšana un to potenciāla apzināšana sabiedriskajā dabas monitoringā.

2009. gada galvenās projekta aktivitātes bija seminārs par sabiedrības iesaistīšanu bioloģiskās daudzveidības monitoringā, kas notika 24. oktobrī Rīgā, un nevalstisko organizāciju sadarbības veicināšana, aptauja par to vajadzībām un kapacitāti un pieredzi sabiedrības iesaistīšanā bioloģiskās daudzveidības monitoringā.

Seminārā piedalījās 18 dalībnieki un bija pārstāvētas astoņas nevalstiskās organizācijas un divas valsts institūcijas no četrām valstīm: Latvijas, Lietuvas, Igaunijas un Zviedrijas. Semināru atklāja Ziemeļu Ministru padomes biroja Latvijā pārstāve Daina Mežecka. Ziņojumi aptvēra dažādas ar dabas monitoringu saistītas tēmas: gan vienas sugas monitoringu, kurā iesaistījās brīvprātīgie, gan kādas organisma grupas monitoringu, piemēram, ikgadējās putnu uzskaites, ko organizē Latvijas Ornitoloģijas biedrība, gan arī ziņojumus par dažādu plašai sabiedrībai pieejamu dabas portālu izveidošanu un izmantošanu, kā piemēram, Artportalen.se Zviedrijā, Dabasdati.lv Latvijā un Loodusvaatlused.eelis.ee Igaunijā. Vērtīga bija Ziemeļvidzemes biosfēras rezervāta administrācijas pieredze sabiedrības iesaistīšanā dabas monitoringā.

Latvijas Dabas fonds kopā ar projekta partneriem sagatavoja aptaujas anketu angļu valodā par nevalstisko dabas organizāciju vajadzībām, darbības sfērām un pieredzi sabiedriskajā monitoringā, veica aptauju. Anketas tika pārtulkotas arī projekta dalībnieku valsts valodā. Aptaujas rezultāti tiks analizēti un apkopoti projekta atskaitē. 2010. gadā tiks sagatavota publikācija par projekta rezultātiem, kas būs aplūkojama Latvijas Dabas fonda un projekta partneru mājas lapās, to būs iespējams lejuplādēt.

Liene Salmiņa

Par 2009. gada dzīvnieka – lāča *Ursus arctos* – novērojumiem saņemti vairāki ziņojumi, kas parāda, ka sabiedriskā monitoringa programmas ir cilvēkiem saistošas.

Foto: Dabasdati.lv

„Izvēlies dabas aizsardzību!” apmeklētāji klausās stāstus par dabas aizsardzību.
Foto: Zaiga Brača

Dabasdati.lv – savvaļas dabas novērojumu dienasgrāmata

Norises laiks: kopš 2008. gada decembra

Finansētājs: Swedbank

Sadarbības partneris: Latvijas Ornitoloģijas biedrība

Norises vieta: visa Latvija

Projekta vadītājs: Andris Klepers

Mērķis:

regulāru dabas novērojumu ievākšanas un apkopošanas nodrošināšana visas Latvijas mērogā.

Cilvēki ikdienā apzināti vai nejauši vēro dabu un redzēto iemūžina fotogrāfijās. Šis mirkļa liecības ir būtiskas, jo savāktas vienkopus, veido priekšstatu par procesiem dabā. No vienas puses sabiedrībai ir vēlme par novēroto ziņot plašāk un reizēm noskaidrot, kas vispār ir redzētais un cik tas ir nozīmīgi. No otras – dabas aizsardzībā un zinātnē joprojām ir aktuāla datu iegūšana, kas šajā gadījumā ir precīzs laikā un telpā fiksēts sugas novērojums. Dabasdati.lv ir nozīmīgs projekts gan vides izglītības, gan arī dabas aizsardzības jomā. Organizēti pierakstot savus novērojumus un ļaujot tiem piekļūt zinātniekiem, ikviens var palīdzēt saglabāt dabas skaistumu.

Tāpēc Latvijas Dabas fonds sadarbībā ar Latvijas Ornitoloģijas biedrību ar Swedbank un Sabiedrības integrācijas fonda finansiālu atbalstu izveidoja ikvienam pieejamu elektronisku Latvijas dabas vērotāju tīmekļa vietni – dabas novērojumu dienasgrāmatu Dabasdati.lv.

Iespējams ziņot ir par visām Latvijas savvaļas dzīvnieku un augu sugām. Katru ziņojumu kopu uzrauga jomas eksperts, kurš līdzdarbojas sugas noteikšanā un novērotā komentēšanā. Gada laikā daudzkārt saņemti ziņojumi par gredzenotiem putniem, apzinātas vairākas retu sugu atradnes, ziņots par krastmalā izskalojamiem roņiem, uzkrāta bagātīga informācija par sugu fenoloģiju un izveidots vērtīgs sugu ilustratīvais materiāls.

Gada laikā vietnes unikālo apmeklētāju skaits pārsniedzis 33 000 un ziņoti 15 000 novērojumu, no kuriem trešdaļa ilustrēti ar fotogrāfijām. Kopumā ziņots par 1 000 savvaļas sugām – visvairāk par putniem (78%), tauriņiem (6%), zīdītājdzīvniekiem un spārēm.

Dabasdati.lv arvien var rast jaunu pielietojumu gan dabas izpētes un aizsardzības, gan vides izglītības organizēšanā. Aicinām šo platformu izmantot arī citos projektos!

Andris Klepers

Dabasdati.lv tika ievietota ziņa identifikēšanai, kas izrādījās atkārtots jaunas spāru sugas – sarkandzīslu klajumspāres *Sympetrum fonscolombii* – novērojums Latvijā.
Foto: Dabasdati.lv

Vislatvijas makulatūras vākšanas akcija un konkurss „Zaļākā klase”

Norises laiks: 2008. gada oktobris – 2009. gada decembris

Finansētājs: Swedbank

Sadarbības partneri: Papīrfabrika „Līgatne” un SIA „Krauvu Eksperti”

Norises vieta: visa Latvija

Projekta vadītāja: Zaiga Brača

Mērķis:

Veicināt bērnu un jaunatnes interesi par resursu otrreizējo pārstrādi, videi draudzīgu dzīvesveidu un dabas daudzveidības saglabāšanu.

Ar katru gadu palielinās kopējais atkritumu apjoms un papīra īpatsvars tajā. Turpretī katra savāktā tonna makulatūras izglāj apmēram 13 kokus. Lai veicinātu skolu bērnu, jaunatnes un viņu vecāku interesi par resursu otrreizēju pārstrādi un citiem ar vidi un dabu saistītajiem jautājumiem, 2008. un 2009. gadā Latvijas Dabas fonds organizēja Vislatvijas makulatūras vākšanas akciju un konkursu „Zaļākā klase”. Makulatūras vākšanas akcijas ietvaros skolas par katru savāktu tonnu makulatūras saņema 10 kg otrreizēji pārstrādāta zīmēšanas papīra. Konkursa „Zaļākā klase” uzvarētāji devās ekskursijā uz Gaujas nacionālo parku un Līgatnes papīrfabriku un saņēma grāmatas no izdevniecībām „Pētergailis” un „Jāņa Rozes apgāds”.

Makulatūras vākšanas akcijai pieteicās 448 skolas un konkurssam „Zaļākā klase” 836 klases no 254 Latvijas skolām.

Makulatūras vākšanas akcijas ietvaros pārstrādei tika nogādātas vairāk nekā 1 800 tonnas makulatūras.

Erudīcijas jautājumu un radošo uzdevumu konkurss „Zaļākā klase” notika trīs kārtās un trīs vecuma grupās. Konkursā pirmās vietas ieguva Brāļu Skrindu Atašienes vidusskolas 3. klase, Žiguru pamatskolas Vides pulciņš un Valdemārpils vidusskolas 9.^a klase.

Latvijā aug zinoša, par dabas saudzēšanu domājoša paaudze, kas ļauj cerēt, ka Latvijas nākotni veidos atbildīgi cilvēki. Tomēr vēl daudz jāpaveic bērnu un jaunatnes izglītošanā, lai palielinātu to izpratni par dabas daudzveidību un iespējām to saglabāt.

Zaiga Brača

Žiguru pamatskolas vides pulciņš – konkursa „Zaļākā klase” uzvarētāji – kopā ar Grietu no Swedbank.
Foto: Mārtiņš Briedis

Ainārs Auniņš

Aivars Petriņš

Andris Klepers

Baiba Strazdiņa

Daiga Brakmane

Edmunds Račinskis

Gunārs Pētersons

Gunita Pužule

Ieva Rove

Ilze Danefelde

Inese Pudāne

Inga Račinska

Ivars Kabucis

Jānis Priednieks

Jānis Reihmanis

Lelde Eņģele

Liene Salmiņa

Līga Bernāne

Māra Pakalne

Rūta Sniedze

Valda Baroniņa

Viesturs Lārmanis

Voldemārs Spuņģis

Zaiga Brača

Latvijas Dabas fonds pastāv pateicoties lieliskajiem darbiniekiem:

Lai efektīvāk sasniegtu izvirzītos mērķus,
Latvijas Dabas fonds ir vairāku starptautisku vides organizāciju biedrs:

2009. GADĀ LATVIJAS DABAS FONDA PROJEKTUS UN DARBĪBU FINANSIĀLI ATBALSTĪJUŠI:

Natura 2000 – Eiropas aizsargājamo teritoriju tīkls

Dabas aizsardzība Latvijā šobrīd cieši saistās ar *Natura 2000* jēdzienu. *Natura 2000* ir vienots aizsargājamo teritoriju tīkls visās Eiropas Savienības dalībvalstīs, kas ir nozīmīgs dažādu īpaši aizsargājamo augu un dzīvnieku sugu aizsardzībai un saglabāšanai. *Natura 2000* teritoriju tīkls aizņem 20 % Eiropas Savienības valstu kopējās teritorijas (Latvijā 12 % valsts teritorijas, iekļaujot pavisam 327 īpaši aizsargājamas dabas teritorijas).

Īpaši aizsargājamās dabas teritorijas Latvijā

Īpaši aizsargājamās dabas teritorijas atrodas īpaši valsts aizsardzībā, lai sargātu un saglabātu dabas daudzveidību: retas un tipiskas dabas ekosistēmas, aizsargājamo sugu dzīves vidi, savdabīgas, skaistas un Latvijai raksturīgas ainavas, ģeoloģiskos un ģeomorfoloģiskos veidojumus, dendroloģiskos stādījumus un dižkokus, kā arī sabiedrības atpūtai, izglītošanai un audzināšanai nozīmīgas teritorijas. Latvijā īpaši aizsargājamām dabas teritorijām ir izdalītas septiņas dažādas teritoriju kategorijas: dabas rezervāti, nacionālie parki, biosfēras rezervāts, dabas liegumi, dabas parki, aizsargājamo ainavu apvidi, dabas pieminekļi. Tās savstarpēji atšķiras ar teritorijas izveidošanas mērķiem, teritorijas platību un dažādu aizsardzības pakāpi – atļautajām un aizliegtajām darbībām.

Putniem nozīmīgās vietas Latvijā

Putniem nozīmīgās vietas ir putnu aizsardzībai starptautiski nozīmīgas vietas, kas tiek veidotas, lietojot standartizētus, starptautiski saskaņotus kritērijus. Šajās teritorijās putni, tajā skaitā aizsargājamas putnu sugas, ievērojamā skaitā ligzdo vai pulcējas migrācijas laikā. Putniem nozīmīgo vietu programma ir globāla iniciatīva, ko īsteno starptautiskā putnu aizsardzības organizāciju savienība *BirdLife International* ar mērķi noteikt un aizsargāt pasaules putniem – vispirms jau retajām un apdraudētajām sugām – vissvarīgāko vietu tīklu. Šīs vietas var pārklāties ar nacionālas nozīmes vai *Natura 2000* teritorijām.

Nodibinājums LATVIJAS DABAS FONDS

Dzirnavu 73-2
Rīga, LV-1011
Tālr.: 67830999
Fakss: 67830291
E-pasts: ldf@ldf.lv
www.ldf.lv

NĀC DABĀ UN PASTĀSTI CITIEM, KO IERAUDZĪJI!

2010. gada kukainis –
Parastais skudrulītis
Thanasimus formicariu
Foto: Uģis Piterāns

Globālā tīmekļa vietnē
www.dabasdati.lv
vari pastāstīt, kādi putni
redzēti brīvdienās,
kādi ziedi saplaukuši
piemājas pļavā vai cik
stirnu ganījās mežmalā.

Tur ikviens var ievietot dabā
nobildēto, lai ar ekspertu palīdzību
atpazītu, ko redzējis.
Tas būs interesanti pašam un
lietderīgi dabas aizsardzībā
strādājošajiem.

Īpaši aicinām ziņot par 2010. gada
dabas simboliem – ziemeļu linneju,
medni, skudrulīti, ūdru, vairogvēzi,
kārpaino peltigeru, zaraino
dižadateni, iesārto mitrgliemezi un
vēdzeli – portālā Dabasdati.lv!

2010. gada augs –
ziemeļu linneja *Linnaea borealis*
Foto: Valda Baroniņa

